גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

כשעם ישראל במצב טוב גלוי ש"ועמך כֻּלם צדיקים",
כולם מקבלים ישירות מה' עד ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו...
כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם",
אבל בגלות הגילוי הוא דרך הצדיקים שבכל דור ודור,
שנמצאים אתנו בכל מקום ומקום.
הגלות היא מצב של שכחת ה', הרגשה שאנחנו לבד בעולם,
והצדיקים זוכרים ומזכירים שיש ה' בעולם,
זוכרים את היחוד שהיה עם ה' בבית המקדש
ועוד יותר את היחוד שיהיה עם ה' בביאת המשיח —
לצדיקים יש 'זכר' ליחוד קוב"ה ושכינתיה,
ומהם אותו זכר מגיע אלינו ואל כל העולם.

[מתוך השיעור 'אדר: השראת השכינה בכל מצב']

תרומה תשפ"ו

תרומה ה'תשפ"ו

04 **מרבין בשמחה**
שמחת יחוד ה'
יחודא עילאה, יחודא תתאה
ויחוד שני היחודים זה עם זה

06 **"כמו רמים מקדשו"**
תרומה למרום - פרצוף שער רם
סוד המילה תרומה

13 **אדר: השראת השכינה בכל מצב**
מאור עינים תרומה
בין השראת שכינה בזמן הגלות
לגאולה העתידה

24 **טעות בדימוי העצמי**
פתיחה לליבוד משניות זבחים
הערכה עצמית ותמיכה בלומדי תורה

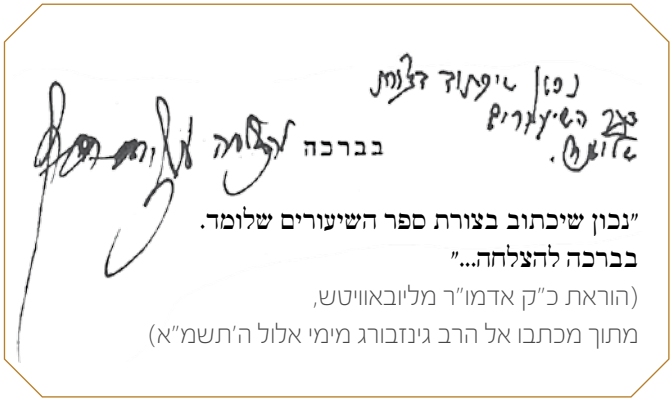
26 **הסיפור החסידי**
הצלה מעלילה
רבי ליב שרה'ס

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מקומו של משקה בעבודת ה' וכיצד
להתגבר על העומס בתפקידים חדשים

29 כַּאֲבוֹר עִלְּפִּיס
"זֵר זָהָב סָבִיב"
רָזִי יְלַמֵּד אוֹתָנוּ עַל שְׁלוֹשָׁה כְּתָרִים
וְעַל מָה מֵנִיעַ אוֹתָנוּ בַּחַיִּים

העלון מופק ע"י עמותת **אוהבים להיות יהודים**.
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד. בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

ב"ה

הקדמת המערכת

שבת שלום ומרבין בשמחה, לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

ארבעה שיעורים בגליון השבוע: "מרבין בשמחה", שיעור לפרשת תרומה, מאור עינים על הפרשה ורשימה קצרה להתחלת מסכת זבחים [וסדר קדשים בכלל] בלימוד היומי.

השיעור הראשון – "**מרבין בשמחה**" – הוא רשימה קצרה ואדרית־פורימית **על השמחה שבאה מתוך התבוננות** ביחוד ואחדות ה' בקריאת שמע.

בשיעור השני – "**כמו רמים מקדשו**" – יש 'פרצוף' משמעויות הקשורות למושג **תרומה**, שנותן משמעות עמוקה בשם הפרשה ובתכליתה, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

השיעור השלישי – **אדר: השראת שכינה בכל מצב** – הוא הלימוד הקבוע (והנפלא) בספר **מאור עינים**, שמאיר מזווית נוספת את הסוד של **עבודת ה' בקטנות**. הפעם יש סקירה מקיפה של המעגל השלם, עיבור ראשון־גדלות ראשון־עיבור שני־גדלות שני, **בחיי האדם ובחיי העם**, תוך דגש על השראת השכינה בכל המצבים, שמחבר את נושא פרשת תרומה עם **סודו של חדש אדר**.

את החלק הראשון חותם השיעור – **טעות בדימוי העצמי** – רשימה קצרה ויפה על **פתיחת מסכת זבחים** (ראו בהמשך ההקדמה), שעוסקת במחלוקת האם עדיף תסביך־עליונות או תסביך־נחיתות וגם מתייחסת לסוגיא האקטואלית של תמיכה כלכלית בלומדי תורה. **קצר ומרתק**.

שִׂמו לב שבשבוע החולף התחלנו סדר חדש – **סדר קדשים** – בלימוד המשניות היומי, וזה הזמן להצטרף. בכל שבוע עולה לרשת חוברת עם **שיעורי השבוע בנ"ך ובמשנה** [יחד עם עוד דברים טובים]. ניתן לעשות **מנוי על החוברת המודפסת** וכן להצטרף ל**קבוצת וואטסאפ ייעודית**. חפשו הכל – עם עוד הרבה סקירות מעניינות על הפעילות – באתר הקהילתי בכתובת derechaim.info

המערכת שולחת ברכת **מזל־טוב מזל־טוב** לחד מן העוסקים במלאכת הקֹדש - ר' **מנחם־זאב** שי' **וינגורט** וב"ב - לרגל הולדת בְּתם **טֹהר־שרה**. שתגדל להיות חסידה, יר"ש ולמדנית.

וכמובן, **כבר מתכוננים** לאירוע שכולנו חיכינו לו – **התוועדות ליל־פורים עם הרב** בכפר חב"ד. פרטים מלאים **בגב הגליון**.

שבת שלום ומבורך

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת תצוה הבעל"ט:

נ"ך יומי – מיכה פרקים ד־ז, **נחום** פרק א־ג; **משנה – זבחים** פרק ב.

שיעור

שמחת יחוד ה'

"מרבין בשמחה"

קיצור מהלך השיעור

ברשימה קצרה ומתוקה של ראש חדש אדר – שנכתבה ממש להורדת הגליון לדפוס – מבואר שעבודת **"משנכנס אדר מרבין בשמחה"** קשורה למצות **יחוד ה'** שאנחנו מקיימים ערב ובקר. אצל יהודי השמחה היא **שמחת האמונה**, וככל שהוא מרבה ביחוד ה' – **יחודא עילאה, יחודא תתאה ויחוד שני היחודים** זה עם זה – הוא מרבה בשמחה. התבוננות 'פורימית' משמחת החותמת ברמזים שאפשר להשתכר מהם "עד דלא ידע"...

"מרבין בשמחה"

"משנכנס אדר מרבין בשמחה"[א].

"שמחה בטהרתה"[ב], שמעל גם ל"שמחה של מצוה"[ג] (תכלית קיום כל מצות התורה).

"מרבין בשמחה" היינו סוד המילוי של שמחה: **שין מם חית הא** שעולה **"עבדו את הוי' בשמחה"**[ד]!

שמחת יחוד ה'

אצל יהודי השמחה הגדולה ביותר היא באמונתו הטהורה והשגתו, כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה[ה], באחדות הבורא יתברך, ב"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"[ו]. וכידוע[ז], **"שמע... אחד"** (עם אותיות **עד** רבתי) אותיות **אשמח עד — אשמח** (בשמחת פורים) **"עד** דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"[ח]. שמחה היא פנימיות הבינה ויחוד (ה') הוא פנימיות הדעת[ט] — "אם אין דעת אין בינה אם אין בינה אין דעת"[י], וד"ל.

בקריאת שמע אומרים קודם "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", יחודא עילאה, ומיד מוסיפים (תקנת חז"ל[יא]) "ברוך שם כבוד

רשימת הרב. אור לבדר"ח אדר תשפ"ו.

א תענית כט, א.

ב שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח. וראה לשון אדה"ז בתניא פכ"ו.

ג הקדמת ספר חרדים. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ד"ה "ויספו ענוים", וש"נ.

ד תהלים ק, ב.

ה ע"פ זהר ח"א קג, ב.

ו דברים ו, ד.

ז זהר ח"ג רלו, ב. ראה סידור עם דא"ח שער הק"ש עז, ג ובכ"מ בדא"ח.

ח מגילה ז, ב.

ט **סוד ה' ליראיו** ש"א פ"ג וביאורו ב**שיעורים בסוד ה' ליראיו** ח"ג עמ' צז ואילך; **הנפש** פרקים ו'-ז'. ובריבוי מקומות.

י אבות פ"ג מי"ז.

יא פסחים נו, א; רמב"ם הלכות ק"ש פ"א ה"ד.

מלכותו לעולם ועד", יחודא תתאה[יב]. תכלית היחוד והשמחה היא ביחוד שני היחודים להיות אחד ממש — עד דלא ידע בין יחודא עילאה, שלמעלה היש האמיתי ולמטה האין[יג], "כולא קמיה כלא חשיב"[יד] ממש ("ברוך מרדכי"), ליחודא תתאה, שלמטה היש הנברא, השקרי, ולמעלה האין הנעלם ("ארור המן").

והנה ביחוד שני היחודים, "שמע ישראל גו'" "ברוך שם גו'" רמוז חדש **אדר** בדילוג הכי פשוט: "הוי' **אחד**. **ברוך שם**".

"**הוי' אחד. ברוך שם**" עולה **אדם הראשון**, היינו אדם הראשון לפני החטא (וכידוע באר"י[טו] שמרדכי ואסתר הם עיקר התיקון של אדם וחוה, כאשר המן היינו הנחש הקדמוני).

"ברוך שם" רומז ל"איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי"[טז] — "ברוך מרדכי היהודי"[יז]! **ברוך שם מרדכי היהודי** עולה **אמת־אמת**, "חותמו של הקב"ה אמת"[יח], סוד מרדכי, "חותם בתוך חותם"[יט], וד"ל.

מאדר להדר

מובא בספה"ק[כ] שלעת"ל, כדי ליחד את שני היחודים להיות אחד ממש, נוסיף לברוך שם את **ו** החיבור, ואז יהיה "**הוי' אחד וברוך שם**", בגימטריא **תריג**, שלמות התורה והמצוה. והוא בסוד "קלקלתנו [הדילוג הנ"ל] היא תקנתנו"[כא].

בעצם, **אדר** ("הוי' **אחד**. **ברוך שם**") יהפוך **הדר** — "י־ה**וה** **אחד** ו**ברוך שם**" (בדילוג שוה של **ג־ג** אותיות) — סוד המלך הדר, "ושם אשתו מהיטבאל"[כב], שהם הם מרדכי ואסתר, וד"ל.

יש כאן השתלשלות־גלגול של שלשה זוגות — **אדם־חוה**, **הדר־מהיטבאל**, **מרדכי־אסתר** — שעולים יחד 1305, **אשה** (כאשר מחשבים את ה־**אלף** כ־1000; מכיון שרק **הדר־מהיטבאל** עולים **אשה**, כנודע, הרי שהזוגות הנוספים, **אדם־חוה מרדכי־אסתר**, עולים *999*, סוד **שכבת זרע**, כנודע[כג], "הכל מן ה**אשה**"[כד], העולה גם "**אשה כי תזריע** [שכבת זרע] **וילדה זכר** [דא מלכא משיחא[כה]]"[כו], "**דרך ארץ** [זיווג דו"נ] **קדמה לתורה** [גם במעלה[כז]]"[כח] וגם **אדם** פעמים **חויה**, וד"ל.

שלש הנשים, שהן העיקר (שהרי "הכל מן האשה", כנ"ל) — **חוה מהיטבאל אסתר** — עולות 777 (7 פעמים **פלא**, **אהיה** פעמים **הבל־יחידה**), **מרדכי־פתחיה** (שני השמות של מרדכי, כנודע[כט]), ודוק.

נבנה (סוד בנין פרצוף הנוקבא) סדרה המתחילה 19 (**חוה**) 97 (**מהיטבאל**) 661 (**אסתר**): המספר הבא בסדרה הוא 1711, משולש 58, **חן** ("אשת **חן** תתמך כבוד"[ל]). המספר השביעי, החביב, בסדרה הוא 7777! (בריבוי השביעיות יש 'טעם לשבח' לתאריך המיוחד — **ז** אדר).

כל שבעת המספרים הראשונים בסדרה — 19 97 661 1711 3247 5269 7777 — עולים 18781, מספר 'חן' (כלומה, מספר סימטרי, הנקרא מראש לסוף כמו מסוף לראש). המספרים שמחלקים את 18781 (חוץ מעצמו) הם 1 7 2683 העולים יחד 2691, 13 (**אחד־אהבה**) פעמים 207 (**אור־רז־אין סוף**).

יב זהר ח"א יח, ב; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ז.
יג בריבוי מקומות בדא"ח. ראה לדוגמה אוה"ת במדבר ח"א עמ' קסא.
יד ע"פ זהר ח"א יא, ב.
טו דבש לפי (החיד"א) מערכת ה ס"ב בשם גורי האר"י. וראה שיעור י"ז אדר תשע"ח ובנסמן שם.
טז אסתר ב, ה.
יז פיוט "שושנת יעקב".
יח שבת נה, א; ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.
יט ע"ז כט, ב.
כ אגרא דפרקא אות קיא.
כא ע"פ תענית יז, א.
כב בראשית לו, לט.
כג אור השכל ח"ד; אוצר עדן הגנוז ח"א סימנים א־ג וח"ג סימן ט; מצרף השכל והקדמת ספר הצירוף.
כד בראשית רבה יז, יב.
כה ראה אוה"ח עה"פ בסופו. וראה באריכות בעתה אחישנה פ"ז.
כו ויקרא יב, ב.
כז ראה אוה"ת בראשית ח"ג תקפג, א (הובא ונתבאר בלחיות עם הזמן בראשית עמ' מ).
כח ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.
כט מנחות סה, א.
ל משלי יא, טז.

שיעור

תרומה למרום – פרצוף שער רם

"כמו רמים מקדשו"

קיצור מהלך השיעור

בפתיחת שיעור מיוחד ל'משפיעני רשת', **המפיצים תורה באנגלית** בכל העולם – דרך רשת האינטרנט – ניתנה הקדמה כללית על סוד **המלה תרומה**. בנין המקדש נועד ל**הוריד את ה'** ממרום ולהשכין אותו עמנו **בעולם התחתון**, ב"מקום עפר רמה ותולעה", ולשם כך **נדרשת מאתנו תרומה** בכל מובניה. השיעור פורש כפרצוף שלם, לפי מבנה הספירות, מגוון משמעויות הטמונות בשרשים **רום־רמם־רמה** ובכך נותן מבט כולל ושלם על סוד התרומה.

אנחנו מתכוננים לפרשת תרומה. הציווי על התרומה פותח את כל הפרשיות של המשכן, ויש לו קשר עיקרי לבנין המקדש – מתוך "ויקחו לי תרומה"[א] מגיעים ל"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"[ב]. המלה תרומה, המופיעה כאן לראשונה בתורה ("הכל הולך אחר הפתיחה"[ג]), באה מהשרש **רום**, שהאותיות העיקריות שלו הן **רם** (היינו ה"שער" שלו ב־**רלא** שערים של ספר יצירה[ד], שבהם נברא העולם). לכך רומז הפסוק "וַיִּבֶן כְּמוֹ רָמִים מִקְדָּשׁוֹ"[ה] – הקשר בין רם לבנין המקדש. יש שלשה שרשים מהשער **רם**, הקשורים בעצם זה לזה – **רום־רמם־רמה** –

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. אור לכ"ו שבט תשפ"ו – כפ"ח (אנגלית).

א שמות כה, ב.

ב שם פסוק ח.

ג ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.

ד ספר יצירה פ"ב מ"ד.

ה תהלים עח, סט. "רמים" רומז לשני 'רמים' (שהרי "מיעוט רבים שנים") – אברם־אברהם, שבסוד אב־רם, "השכל הנעלם מכל רעיון" (פיוט "אל מסתתר" מתלמיד הרמ"ק. ראה תו"א לך לך יא, א), והיינו השראת "אחד האמת" בחכמה של הנפש האלקית (תניא פל"ה בהגהה), סוד "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כד), ועמרם, עם־רם, רמז ל"ובני ישראל יצאים ביד רמה" (שמות יד, ח). וכן "**רמים**" אותיות **מרים**, אחות אהרן ומשה, בני עמרם. "**כמו רמים מקדשו**" עולה 806, **אל** פעמים **הוי**', "לעשות" (חותם־תכלית מעשה בראשית, "אשר ברא אלהים לעשות" – "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", תאות הקב"ה להיות לו יתברך "דירה בתחתונים"). ראשי התיבות "**כמו רמים מקדשו**" הם **כרם**, רומז ל"כרם הוי' צבאות בית ישראל" (ישעיה ה, ז), ועולים 260, י"פ **הוי**'. סופי התיבות "כמ**ו** רמי**ם** מקדש**ו**" עולים 52, ב"פ **הוי**'. אמצעי התיבות "כמ**ו** רמ**ים** מ**קדש**ו" עולים 494, 19 פעמים **הוי**', ודוק היטב.

ובהם אפשר למצוא פרצוף שלם של משמעויות, כנגד עשר הספירות (כוחות הנפש):

נדבה, הרמה והפרשה

מה פירוש "תרומה"? רק בפשט של המלה תרומה יש שלש משמעויות:

לפי התרגום — כל התרגומים — תרומה היא הפרשה, "אפרשותא" (ובתרגום אונקלוס גם המלה "ויקחו" מתורגמת כ"ויפרשון"). הרש"י הראשון בפרשה מאד מפורסם, "'ויקחו לי' לשמי", אבל על המלים הבאות הוא מפרש "'תרומה' — הפרשה יפרישו לי מממונם נדבה. 'ידבנו לבו' — לשון נדבה והוא לשון רצון טוב". לפי זה, תרומה־הפרשה היא לשים משהו בצד לאיזו מטרה. חוץ מהפרשה המשמעות כאן היא לצורך נדבה, נתינה. הפרשה לא בהכרח אומרת נתינה — כשאני מפריש משהו זה לא אומר אוטומטית שהפרשתי כדי לתת אותו מנדבת לבי, מהרצון הטוב של הלב. עוד יותר פשוט, יש במלה תרומה משמעות של להרים, להעלות למעלה.

> בבנית בית המקדש עלינו לרומם את עצמנו, להיות משכן להשראת שכינת ה' בתוכנו. כל מי שיושב כאן סביב השולחן מסור להפצת תורה – התמסרות להרים את כל העולם בשביל להביא משיח

שלש המשמעויות הראשונות הללו בשרש **רום** — לבטא את רצון הלב הטוב לתת, להפריש לאיזו מטרה ולהעלות־להרים — הן המשמעויות הראשיות של פרשת תרומה, "ויקחו לי תרומה... ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". העבודה בבית המקדש מתחילה מ"אדם כי יקריב מכם קרבן להוי'"[ו] — לא 'אדם מכם כי יקריב' אלא "אדם כי יקריב מכם" — לתת־להקריב מכם, מעצמכם[ז], קרבן לה'. גם בבנית בית המקדש עלינו לרומם את עצמנו, להיות משכן להשראת שכינת ה' בתוכנו. כל מי שיושב כאן סביב השולחן מסור להפצת תורה (**תרומה** אותיות **תורה** שנתנה ל־**מ**יום, כנודע[ח]) — תרומה גם אומרת התמסרות להרים את כל העולם בשביל להביא משיח. אנחנו מנסים להרים את עצמנו מנקודת השפל שלנו, נקודת הקיום שלנו בהוה. זהו נושא שגם המאור עינים שנלמד[ט] ידבר עליו: כשאתה מרגיש את השפלות שלך אתה מתפלל לה' שירים אותך ויתקיים בך "ושכנתי בתוכם" — "בתוך הלב של כל אחד ואחד" מישראל.

שלש המשמעויות הללו — לתת, להרים, לשים בצד לאיזו מטרה — מקבילות לשלש מדות הלב הראשיות: לתת־לתרום שייך לחסד, מדת אברהם אבינו, שנקרא "נדיב"[יא]. העלאה היא גבורה — קו השמאל עולה מלמטה למעלה[יב]. הספירה שבאמצע היא המפרישה משהו לאיזו מטרה. כתוב "אם אין דעת הבדלה מנין"[יג], ודעת היא נשמת התפארת[יד]. אם כן, שלשת הפירושים הפשוטים הללו של תרומה הם כנגד חג"ת (או חסד־גבורה־דעת).

ארמון, רמון ואבן טובה

עוד משמעות מעניינת: לפי הרד"ק יתכן

ו ויקרא א, ב.

ז ראה ד"ה "באתי לגני" ה'תש"ו פ"ב.

ח זהר ח"ג קעט, א; בעל הטורים תחלת פרשת תרומה.

ט חלקו השני של השיעור היה לימוד מאור עינים שנדפס לקמן.

י עפ"י של"ה שער האותיות אות ל' לב טוב. וראה אלשיך עה"ת שמות לא, יג; ראשית חכמה שער האהבה פ"ו אות יט. ובכ"מ.

יא חגיגה ג, א (ע"פ שה"ש ז, ב).

יב בריבוי מקומות. ראה ע"ח שכ"ד פ"ה.

יג ע"פ ירושלמי ברכות פ"ה ה"ב.

יד ע"ח כללי מהרח"ו כ; פע"ח שער הלולב פרקים ב־ג. ע"פ תקו"ז תקון יג (כט, א).

שהמלה "ארמון" גם באה מהשרש **רום**, כשהאות **א** היא נוספת. אם ארמון המלך הוא מלשון תרומה, יש קשר פשוט — מטרת התרומה היא "ועשו לי מקדש" ובית המקדש נקרא ארמון. בנבואות הגאולה נאמר על בנין המקדש "וארמון על משפטו ישב"[טו] ובחז"ל הוא נקרא "ארמונו של מלך"[טז]. המצוה לבוא לבית המקדש היא "כשם שבא לראות כך בא להראות"[יז] — באים לארמון המלך לראות את המלך ולהראות בפניו. זהו קשר מובהק בין תרומה וארמון.

המצוה לבוא לבית המקדש היא "כשם שבא לראות כך בא להראות" – באים לארמון המלך לראות את המלך ולהראות בפניו

אם מסלקים את ה־**א** של **ארמון**, מה נשאר? **רמון** — פרי מיוחד של ארץ ישראל[יח], שאכלנו בט"ו בשבט. לפי האריז"ל[יט], בהקבלת שבעת המינים לספירות, הרמון הוא בהוד. חז"ל אומרים "'וההוד'[כ] זה בית המקדש"[כא] — לארמון ולרמון יש קשר (ובמקדש־בארמון עצמו הרמונים הם חלק מהעיטורים של העמודים[כב] ושל מעיל הכהן הגדול[כג]).

עוד מלה שבאה מאותו שרש (**רום**) מופיעה באיוב — "ראמות וגביש"[כד]. אלו הן אבנים טובות ויקרות. המלבי"ם אומר שהן אבנים טובות שנופלות מהשמים, והן נקראות ראמות מלשון רום ("אבנים שאומרים עליהם שירדו ממרום", "אבנים יקרות הנופלות ממקום רם").

טו ירמיה ל, יח.
טז ראה פסיקתא רבתי כט. ובכ"מ.
יז חגיגה ב, א.
יח דברים ח, ח.
יט ספר הליקוטים ולקו"ת עקב פ"ח.
כ דברי הימים־א כט, יא.
כא ברכות נח, א.
כב ראה מלכים־א ז, יח ו־מב (ועוד).
כג שמות כח, לד (ועוד).
כד איוב כח, יח.

"תקות אנוש רמה"

המשמעות החשובה ביותר בעבודת ה' שלנו היא רְמה (משרש **רמם**). בפרקי אבות נאמר "רבי לויטס איש יבנה אומר: מאד מאד **הוי שפל רוח שתקות אנוש רמה**" עולה 3495, **רגל** פעמים **גאוה**, התיקון של "רגל גאוה" – "אל **ת**בואני **ר**גל **ג**אוה" (תהלים לו, יב), הרומז ל**אתרג** המהודר של חג הסכות, כנודע (ספר הליקוטים תהלים פל"ו).

מי אמר שהוא רמה (תולעת)? דוד המלך, "ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם"[כו]. זהו ניב ('מכלול') — רמה ותולעה[כז]. בהקבלת המשמעויות של **רם** לספירות העליונות, מאד ברור שרמה היא מלכות, מדתו של דוד המלך. מענין שמאחורי הרבה מלים באנגלית יש משמעות־מקור כלשהם בעברית. האותיות רם, של רמה, הן הבסיס של המלה worm (תולעת באנגלית).

"מרום וקדוש"

רם הוא גם לשון מרום, כמובן. מה ההבדל בין שמים למרום? הפסוק אומר "שאו מרום

כה אבות פ"ד מ"ד. "**רבי לויטס איש יבנה אומר: מאד מאד הוי שפל רוח שתקות אנוש רמה**" עולה 3495, **רגל** פעמים **גאוה**, התיקון של "רגל גאוה" – "אל **ת**בואני **ר**גל **ג**אוה" (תהלים לו, יב), הרומז ל**אתרג** המהודר של חג הסכות, כנודע (ספר הליקוטים תהלים פל"ו).

כו תהלים כב, ז.

כז אבות פ"ג מ"א: "... ולאן אתה הולך: למקום עפר רמה ותולעה". "עפר" רומז לאברהם אבינו, שאמר על עצמו "ואנכי עפר אפר" (בראשית יח, כז); "רמה" רומזת למשה רבינו, שאמר על עצמו פעמיים "ונחנו מה" (שמות טז, ז־ח) – בפרשת המן, בה נאמר לגבי המן שירד בערב שבת "כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא היתה בו" (שמות טז, כד) – משה הוא **ר**אש בני ישראל המחשיב את עצמו **מה** – **רמה**; "תולעה" רומז לדוד המלך, שאמר על עצמו "ואנכי תולעת ולא איש גו'". והנה, כל מלה היא כפולת המספר (החביב) 7: **עפר** (350) 7 פעמים 50; **רמה** (245) 7 פעמים 35; **תולעה** (511) 7 פעמים 73. כאשר מפתחים את הסדרה המתחילה 350 245 511 (**עפר**, **רמה**, **תולעה**) עד 7 מקומות ("כל השביעין חביבין", כנ"ל) מקבלים ס"ה 13230, **ל** פעמים **אמת**, **לה** פעמים **חשמל**, וד"ל.

עיניכם"[כח] (ר"ת **"שמע"**, כנודע[כט]). בחסידות מסבירים[ל] ש"מרום" היינו 'העכער און העכער' ('יותר גבוה ועוד יותר גבוה') — זהו שאיפה לאין סוף, "עד ולא עד בכלל". "שמים" או "שמי השמים" הם רקיעים מסוימים, אבל "מרום" הוא יותר גבוה ויותר גבוה בלי הפסקה. ה' נקרא מרום, "מרום וקדוש" — זהו לא רק תיאור לאין־סופיות של השמים, אלא כינוי של ה'[לא]. כתוב "כי כה אמר רם ונשא שֹכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים"[לב] — "ושכנתי בתוכם", איפה ה' שוכן? ב"דכא ושפל רוח"[לג]. מעון ה' הוא במרום, אבל ה' מתאווה דווקא ל"דירה בתחתונים"[לד], הוא משרה את שכינתו — גילוי עצמותו — דווקא אצל ה"**דכא ושפל רוח**" (בגימטריא **הקדוש ברוך הוא**!).

בחסידות מוסבר[לה] שאמנם המלך מרגיש עצמו רמה ותולעה, אבל השרש של המלך הוא רוממות עצמית. רק למלך, לדוד המלך, יש את הרוממות הזו. בספירות הרוממות היינו פנימיות רדל"א, פנימיות הכתר, "חביון עז העצמות" שברדל"א[לו]. השרש העל־מודע של המלך הוא רוממות, החויה הפנימית המודעת של המלך היא שפלות אבל בחיצוניות המלך נוהג בהתנשאות על עם[לז] (כאשר "מלך שמו נקרא"[לח] על עמו). ההתנשאות החיצונית מגלה את השרש של הרוממות העצמית — "רם [בשרש הנעלם] ונשא [בהתפשטות]"[לט].

שלש התכונות הללו — רוממות, שפלות, התנשאות[מ] — הן מקור ההשראה, ההתלבשות וההשתלשלות[מא] של המלך, בהתאמה, ודוק. רק **רוממות־שפלות** משלימות ל־1508, **חן** פעמים **הוי'** — מהשפלות של המלך בא החן־אמת שלו, המשקף את הרוממות העצמית שלו.

רוממות היא גם יסוד עבודת

השרש העל־מודע של המלך הוא רוממות, החויה הפנימית המודעת של המלך היא שפלות אבל בחיצוניות המלך נוהג בהתנשאות על עם. ההתנשאות החיצונית מגלה את השרש של הרוממות העצמית – "רם [בשרש הנעלם] ונשא [בהתפשטות]"

כח ישעיה מ, כו.

כט אבודרהם דיני ק"ש. לוח "היום יום" י"ט חשון.

ל לוח "היום יום" י"ט חשון.

לא ראה חזקוני לשמות טו, יח (בביאור הפסוק שבהערה הבאה).

לב ישעיה נז, טו.

לג ראה סוטה ה, א.

לד תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

לה ראה פירוש המלות פקס"א (קח, ג ואילך); המשך תער"ב פקכ"ב. ובכ"מ.

לו שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א, ע"פ חבקוק ג, ד. וראה גם מאו"א מערכת אלף אות סד.

לז **שיעורים בסוד ה' ליראיו** ח"ד עמ' קכח; **וכמטמונים תחפשנה** ח"ב עמ' קצא ואילך. ובכ"מ.

לח פיוט "אדון עולם".

לט לפי הפשט בפסוק ה' הוא ה"רם ונשא", אבל האבן עזרא (הפשטן) מפרש "'רם ונשא' שמו". הביטוי "רם ונשא" מופיע עוד פעם אחת בתנ"ך, בנבואת ישעיהו, "ואראה את א־דני יֹשב על כסא רם ונשא" (ישעיה ו, א). שם האבן עזרא מפרש שהכסא רם ונשא, אך המלבי"ם מפרש זאת כסמיכות, כסאו של ה' ה"רם ונשא". הכסא הוא ההופך את ה"רם" להיות "נשא", נשיא הדור, כאשר הוא משפיל את עצמו לשבת על כסא המלכות (ראה תו"א א, ב ובכ"מ), בידיעה ש"אין מלך בלא עם" (רבינו בחיי על בראשית לח, ל ובכ"מ), ומתנשא על העם דווקא, כמאמר דוד המלך "והייתי שפל בעיני ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה" (שמואל־ב ו, כב). אם כן, לפי הפירושים השונים, הוא "רם ונשא", שמו "רם ונשא" וכסאו "רם ונשא" – **הוא רם ונשא שמו רם ונשא כסאו רם ונשא** עולה 2236, **הוי'** פעמים **אלהים**, ב"פ "**שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד**", שאומרים "ערב ובקר בכל יום תמיד, פעמיים באהבה שמע אומרים")! "**רם ונשא**" ועוד "**כסא רם ונשא**" עולה 1275, **נ** במשולש, סוד גילוי שער הנון.

מ הממוצע של **רוממות־שפלות־התנשאות** הוא 890, "**אשר נשיא יחטא**" (ויקרא ד, כב), הביטוי הפותח את פרשית חטאת המלך, כמבואר ענינו במ"א, וד"ל.

מא מאמר השפלות והשמחה פ"ב ואילך (וראה שם פע"ב); **הטבע היהודי** מאמר "המודעות העתידית" עמ' מה ואילך; **בעתה אחישנה** פ"א. ובכ"מ.

"נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן" – הכי נמוך, הרָמה, מחובר להכי גבוה, הרוממות העצמית, העצם של המלך

ההתבוננות — להעמיק דעתו ברוממות א־ל לעומת שפלות האדם[מב]. יש מחלוקת ידועה בין שני האחים, הרבי ר' זושא והרבי ר' אלימלך מה בא קודם — מאיפה מתחילים את ההתבוננות, מרוממות א־ל או משפלות האדם. הם שאלו את רבם, הרב המגיד ממעזריטש, והוא ענה שלכתחילה אכן צריך להתחיל משפלות האדם, אבל עם ירידת הדורות יש להתחיל מרוממות א־ל[מג]. זהו סוד של "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"[מד] — הכי נמוך, הרָמה, מחובר להכי גבוה, הרוממות העצמית, העצם של המלך.

השלכה ורמיה

האם יש עוד משמעויות לרם? לפני שבועיים קראנו בשירת הים את הפסוק "סוס ורֹכבו רמה בים"[מה]. מה פירוש "רמה"? השליך. יש מלה נרדפת ל"רמה" המופיעה כמה פסוקים הלאה בשירה, "מרכבֹת פרעה וחילו ירה בים"[מו]. רש"י מסביר ש"רמה" היינו השלכה מלמטה למעלה ו"ירה" השלכה מלמעלה למטה. מי שיורה חצים נקרא "רֹמֶה קשת"[מז] — חצים יורים מלמטה למעלה (ככל שמושכים את יתר הקשת למטה, כך החץ נורה גבוה יותר ויגיע למרחק רב יותר[מח]).

עוד משמעות מעניינת מאד היא רמיה או מרמה. מרמה היא בדרך כלל רמאות שלילית, הונאה (אך גם בזה יש יוצאים מן הכלל, המרמה של יעקב בלקיחת הברכות מעשו[מט] והמרמה של אחי דינה ביחס לאנשי שכם[נ]). מי נקרא רמאי? לבן הארמי[נא]. איך בחב"ד מסכמים את כל התניא בשלש מלים? 'אל תהיה רמאי' (ארבע מילים באידיש — 'זיי ניט קיין נאר')[נב].

פרצוף המשמעויות

את שלש המשמעויות הראשונות כבר הסברנו כנגד חג"ת — נתינה־הרמה־הפרשה.

יריה היא סמל בקבלה של "ברק המבריק על השכל"[נג] — ה' יורה חצים־הברקות לתוך התודעה. זו התכונה של החכמה, ובפרט ירית החצים־ההברקות היא פעולת יסוד אבא — "יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א"[נד], לכן הברית "**יורה כחץ**"[נה] (וידוע הרמז של רבי אברהם אבולעפיא[נו] ש**יורה כחץ** אותיות **כח היוצר**). הכח לירות כלפי מעלה, רמה, מתקשר טוב ליסוד אבא.

ככלל, מרמה היא שלילית, אבל ביחס לאיזו ספירה היא שלילית (בבחינת "את זה לעֻמת זה עשה האלהים"[נז])? בינה. מי שמבין לעומק יודע איך לרמות אנשים.

רוממות של מרום, "שאו מרום עיניכם", שייכת לכתר, שרש הרוממות העצמית, כמו שאמרנו קודם.

אם כן, יש לנו כבר כתר־חכמה־בינה־חסד־גבורה־תפארת.

הזוג של ארמון ורמון הם נצח והוד. בעצם, הארמון הוא ההוד ("זה בית המקדש", כנ"ל) שבנצח (רמז לבית המקדש השלישי שיבנה על

מב שו"ע או"ח צח, א.
מג תשואות חן (ליניץ), ליקוטים. ראה רשימת הרב ג' כסלו תשפ"א (נדפסה בגליון ויצא תשפ"א). ובכ"מ.
מד ספר יצירה פ"א מ"ז.
מה שמות טו, א.
מו שם פסוק ד.
מז ירמיה ד, כט (וראה רש"י ורד"ק עה"פ).
מח ראה אוה"ת שמות ח"א עמ' שעד. ובכ"מ בדא"ח.
מט בראשית כז, לה.
נ שם לד, יג.
נא ראה לדוגמה תנחומא ויצא יא.
נב בשם חסידים. ראה באריכות ובעומק חתן עם הכלה ביאור קי.
נג ראה תניא, אגה"ק טו.
נד ע"ח שער הכללים פ"י; של"א (פרצופי זו"ן) פ"ג. ובכ"מ.
נה חגיגה טו, א. ובכ"מ.
נו אמרי שפר ח"ג.
נז קהלת ז, יד.

ידי מלך המשיח[נח], שהוא נצחי לעולם ועד), והרמון הוא הנצח שבהוד (פרי ההוד מלשון "עומק רום"[נט], העומק של הנצח), וד"ל

האבן היקרה, "ראמות וגביש", שייכת לאבר הברית (כל **יקר** הוא תיקון **קרי**, תיקון הברית, כנודע[ס]). בברכת יוסף, ה"צדיק יסוד עולם"[סא], נאמר "משם רעה אבן ישראל"[סב]. היסוד מוליד את הבן מהאב, סוד "אבן"[סג] ("**האבן הרא**שה"[סד] — אבן היסוד, **אבר** הברית). ומבואר בכתבי האריז"ל[סה] (ורמוז בתניא[סו]), שה"**בן**" של **אבן** היינו שם **בן** במלכות, אך ה־**א** שבראש **אבן** היא סוד הטפה הזרעית הנמשכת מהיסוד להפרות את המלכות, להוליד ממנה זרעא חייא וקיימא, וד"ל.

אחרון חביב, רמה — התחושה שאני תולעת, "ואנכי תולעת ולא איש" — היא המודעות של "דוד מלך ישראל חי וקים"[סז]. כמו שאמרנו, העל־מודע שלו הוא הרוממות העצמית שלו, השתקפות "רוממות אל" שבו (מה שהנשיא־המלך "אין מעליו אלא 'הוי' אלהיו'"[סח]), המדברת מתוך גרונו — "רוממות אל בגרונם"[סט] (על דרך "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה"[ע]), אבל הפנימיות המודעות שלו היא שפלות, וכלפי חוץ יש לו התנשאות על עם. [זה ה"נעוץ סופן בתחלתן"?] כן, זהו ההסבר מאיפה מגיע הסיום — מהעל־מודע.

ולסיכום:

כתר
"מרום וקדוש"

חכמה — "רמה בים"
בינה — מרמה

חסד — תרומה־נדבה
גבורה — תרומה־הרמה

תפארת (דעת)
תרומה־הפרשה

נצח — ארמון
הוד — רמון

יסוד
"ראמות וגביש"

מלכות
רמה (ותולעה)

תרומיה

נוסיף שיש פעם אחת בתנ"ך את הצורה "תרומיה" — "והיתה להם תרומיה מתרומת הארץ קדש קדשים"[עא]. זהו חלקם של בני צדוק, הכהנים הצדיקים, בחלוקת הארץ בימות המשיח ("לכהנים המקדש מבני צדוק אשר שמרו את משמרתי וגו'"[עב]). מהפסוק הזה מובן שתרומה היא קדש[עג] ואילו "תרומיה" עם **י** ("תרומת התרומה", כלשון הרד"ק שם) היא קדש קדשים[עד] (ורמז יפהפה שכבר מכין אותנו לפורים: "**תרומיה**" עולה **אסתר** ו"**מתרומת**" עולה האמהות **שרה־רבקה־רחל־לאה** — אסתר

נח רמב"ם הלכות מלכים פי"א ה"א.
נט ספר יצירה פ"א מ"ה.
ס שער מאמרי חז"ל שבת ב, ב; ערכי הכינויים (לרמ"ז) מערכת יו"ד סעיף רא.
סא משלי י', כה.
סב בראשית מט, כד.
סג תרגום אונקלוס ורש"י שם.
סד זכריה ד, ז.
סה ראה שער הגלגולים הקדמה לח.
סו שער היחוד והאמונה פ"ד.
סז ר"ה כה, א.
סח הוריות פ"ג מ"ג.
סט תהלים קמט, ו.
ע ע"פ זהר ח"ג ז, א; רלב, א; רסה, א; שמות רבה ג, טו; מכילתא שמות יח, יט. ובכ"מ.

עא יחזקאל מח, יב (עיי"ש במפרשים).
עב שם פסוק יא. **בני צדוק הכהנים תרומיה** עולה 1053, **אנכי** פעמים **אחד**, ג"פ 351 (**הוי**' במשולש), כמבואר סודו במ"א. רוס"ת ואות אחת באמצע תבה (ה־**נ** של "בני") עולה 702, **שבת**, ב"פ 351 הנ"ל ושאר האותיות עולות עוד 351, סוד "שלם וחצי", וד"ל.
עג וראה גם סנהדרין פג, א (הובא ברש"י על ויקרא כב, יד).
עד **תרומה־קדש תרומיה־קדש קדשים** עולה 2574, ג"פ **קדש קדשים** (858)! (והוא עולה **גל** פעמים **הוי**', סוד **יג־אחד גלגלים**, כמבואר בכתבי ר"א אבולעפיא זצ"ל – ספר הצירוף דרך שניה החלק החמישי. וראה שיעור כ"ט טבת ע"ט).

המלכה היא קדש הקדשים ביחס לאמהות הקדושות[עה], ודוק).

מבואר בחסידות[עו] שסוד **תרומה** הוא סוד **תרום ה** — הרמת **ה** תתאה ל־**ה** עילאה (סוד "מי זאת עולה"[עז], כידוע מהבעל שם טוב[עח]). באותו אופן, **תרומיה** היינו **תרום י־ה**, להרים את **יחוד י־ה**, יחוד חכמה ובינה, אבא ואמא עילאין, לחכמה ובינה של פרצוף עתיק יומין, סוד "ונזלים מן **לבנון**"[עט] (**לב** נתיבות חכמה **ונון** שערי בינה[פ] כפי שהם בשרש העליון). על ידי הרמה־יחוד זה נולדות נשמות חדשות, שמעל ל'סדר' של העולם הזה (שבבחינת "שית אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב"[פא]), 'נשמות משיחיות' משרש "חביון עז העצמות" שבפנימיות רדל"א, וד"ל.

עה על דרך האמור ביעל "תבֹרך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תברך" (שופטים ה, כד), שהיא מבורכת ביחס לאמהות (נזיר כג, ב ועוד), ואסתר היא גלגול יעל (בכ"ד בשם האריז"ל וגוריו, וראה שער הפסוקים ספר שופטים; דבש לפי מערכת א ס"ג). "**אשת חבר הקיני**" עולה **שרה־רבקה־רחל־לאה**, האמהות (שבסוד "אשת חָבֶר" ביחס לאבות) ו"**באהל תברך**" ע"ה עולה **אסתר** (רמז המובא באהבת דוד דרוש ח' לשבת כלה, עם הסבר שלגלגול יעל באסתר רומז הכפל "תברך מנשים... מנשים באהל תברך"). כלומר, הכולל של "**באהל תברך**" הוא סוד ה־**א** של אסתר, גילוי ה"**א**ל מסתתר" (ישעיה מה, טו) של "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" (דברים לא, יח), מקור "אסתר מן התורה" (חולין קלט, ב), המשכה מרדל"א ("עד דלא ידע"), **ג** ראשונות דעתיק שמעל ל־**ז** תחתונות דעתיק, שרש **ג** האבות ו־**ד** האמהות (אסתר היא למעלה מהיחס של "אשת חבר" – "האשה הטובה היא החבר הטוב" – שבין האבות והאמהות, כאשר גם מרדכי וגם להבדיל אחשורוש לא באמת מכיר־יודע אותה, והיא סוד הצניעותא, רדל"א, בעצם, וד"ל). "**אשת חבר הקיני**" ועוד "**באהל תברך**" עולה 1746, **חי** פעמים **מהיטבאל**, ודוק. ב"**באהל תברך**" **ח** אותיות, ב"**אשת חבר**" **ו** אותיות וב"**הקיני**" **ה** אותיות – שלמות תיקון **חוה** (אסתר הוא תיקון חוה ראשונה – וראה באריכות שיעורי פורים תשס"ח ושיעור י"ז אדר תשע"ח, וש"נ – שבשרשה מעל חוה שניה, אשר נתקנה על ידי האמהות, וד"ל).

עו ראה מאור עינים ר"פ תרומה ובכ"מ.

עז שה"ש ג, ו; ח, ה. ראה כש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אותיות סז־א, תה.

עח שנולד בשנת **נחת**, **מי־זאת**.

עט שה"ש ד, טו.

פ ראה קהלת יעקב ערך 'לבנון'. ובריבוי מקומות.

פא סנהדרין צז, א.

שיעור

מאור עינים תרומה

אדר: השראת השכינה בכל מצב

קיצור מהלך השיעור

המאור עינים לפרשת תרומה קושר בין הפרשה לבין חדש אדר בו היא נקראת – שניהם עוסקים ב**השראת השכינה בתחתונים**. הנושא ה'קבוע' של המאור עינים – היחס בין **הקטנות והגדלות**, עם דגש על קטנות ב' (אליה נופלים אחרי שמגיעים לגדלות הראשונה) – מקבל כאן הסבר עמוק ביחס להשראת השכינה **בזמן הגלות**, בה נופלים שוב ושוב **לקטנות השניה**, לעומת המצב אליו נזכה **בגאולה**, בה נגיע בקביעות **לגדלות העליונה**. דגש מיוחד מושם כאן על הגדרת **הקטנות כעיבור**, ועל הבנת כל השלבים הללו בחיי האדם.

"לי' – לשמי"

ויקחו לי תרומה. פירש רש"י לי לשמי. לכאורה הוא תמוה, הלא כל המצות צריך לעשות לשם ה', ולמה נתיחד ענין זה דוקא בבנין בית המקדש.

פרשת תרומה פותחת "ויקחו לי תרומה"[א] שתכליתה "ועשו לי מקדש"[ב] ובשניהם מפרש רש"י ש"לי" היינו "לשמי"[ג] (כפל ה"לי" הוא בסוד פירוש חז"ל למלה "חכלילי"[ד] — "כל חך שטועמו אומר לי לי"[ה]). המלה "**לשמי**" גם רמוזה למפרע בדילוג אותיות שוה"[ו] בפסוק "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת

נערך ע"י איתיאל גלעדי. אור לכ"ו שבט פ"ו – כפ"ח (אנגלית).

א שמות כה, ב.

ב שם פסוק ח.

ג הפירוש "לשמי" הוא פירוש שעומד בין פירוש הפשט, ש"לי" היינו 'בשבילי' (ראה אבן עזרא עה"פ), לפירוש הזהר ש"לי" היינו 'אותי' (זהר ח"ב קמ, ב ועוד; וראה תניא פמ"ד) כלומר שלוקחים את ה' יחד עם ה**תרומה**, יחד עם ה**תורה** שנתנה ל**מ** יום. החלפת הפשט, 'בשבילי', ב"לשמי", היא כדי להזהר מהאנשה (כפי שמקפיד במיוחד תרגום אונקלוס), אך דווקא לפי עיקרי האמונה של פנימיות התורה (ראה אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" פ"ג ס"ב) ישנה "עבודה צורך גבוה" (ע"פ שבת קלא, א; מו"ק ט, א. וראה רמב"ן עה"ת שמות כט, מו ד"ה "לשכני בתוכם" ומהר"ל בחד"א לסוטה לח, ב) ו"ישראל מפרנסין לאביהן שבשמים" (זהר ח"ג ז, ב) כאשר "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" (ספרי שלח פ"א, ובכ"מ), ודוק.

ד בראשית מט, יב.

ה כתובות קיא, ב.

ו הדילוג הוא של **ט"ט** אותיות, והוא כולל סה"כ **כח** אותיות, כשלפניו יש בפסוק **יד** אותיות ואחריו עוד **יד** אותיות, במבנה סימטרי יפהפה.

השראת השכינה בישראל מיועדת להאיר לעולם כולו, כאשר תפקידנו לגלות לכל את הטוב המוחלט של ה' ואת הנוכחות שלו בכל מצב

כשעם ישראל במצב טוב גלוי ש"ועמך כֻּלם צדיקים", כולם מקבלים ישירות מה' עד ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו... כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם", אבל בגלות הגילוי הוא דרך הצדיקים שבכל דור ודור, שנמצאים אתנו בכל מקום ומקום

כל **איש** אשר ידבנו **לבו** תקחו את תרומתי" — דילוג שמתחיל מה־**ל** של "**ל**בו", משום שהתרומה מבוסס על נדבת־הלב, הרצון הטוב[ז] שבלב (כאשר האות **למד** עצמה היא בסוד הלב — "**לב** מבין **ד**עת"[ח] — ובפרט בסוד המלה "**לי**" רומזת ה־**ל** לעלית הלב התחתון כלפי מעלה, לקראת השפעת ה־**י** המגיעה מלמעלה, כמו בקשר של רב ותלמיד[ט]). אכן, אנו מצווים "כל מעשיך יהיו לשם שמים", ומדוע דווקא ביחס למקדש יש הדגשה של "'לי' לשמי"?

שכינה בתחתונים בגלות ובמקדש

הנה נודע כי שכינה בתחתונים **הוא** ענין שהקב"ה **צמצם** שכינתו לצורך תחתונים. והנה **אין** שכינה שורה **אלא** על **ישראל**, כמו **שאמרו** רז"ל (ברכות ז.) ביקש משה **שתשרה** שכינה על **ישראל** ולא על **אומות** העולם וכו'.

בבריאת העולם "עיקר שכינה בתחתונים היתה"[י]. על ידי חטא אדם הראשון והחטאים שאחריו, במשך שבעה דורות, הסתלקה השכינה מעלה־מעלה (עד הרקיע השביעי), ועל ידי פעולות הצדיקים במשך שבעה דורות, מאברהם אבינו עד משה רבינו, השכינה ירדה חזרה, עד שבבנין המשכן, על ידי משה רבינו, חזרה השכינה לארץ. בדורות הראשונים השכינה יכלה לשרות בערוצים שונים, אבל אחרי סליחת ה' על חטא העגל בקש משה שהשכינה תשרה רק על ישראל. השכינה, מעבר להיותה כינוי של כנסת ישראל, שרש נשמות ישראל (ובפרט מאז שהיא שורה רק על ישראל), היא הופעת הבורא בבריאה — היא הגילוי של "טבע הטוב להיטיב"[יב] בתוך ההשגחה הפרטית. השראת השכינה בישראל מיועדת להאיר לעולם כולו, כאשר תפקידנו לגלות לכל את הטוב המוחלט של ה' ואת הנוכחות שלו בכל מצב, "אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך"[יג]. אם כן, להשראת השכינה יש קשר הדוק לבנין המשכן, כמובן, וגם למצב הכללי של עם ישראל עליו שורה השכינה.

ונודע שגם בגלותינו **לא** עזבנו ה' **א**להינו, ומשרה **שכינתו** בתוך הצדיקים **שבכל** דור ודור, **כמו שאמרו** רז"ל (מכילתא **בא** פסחא פי"ד) גלו לבבל שכינה עמהם גלו לעילם שכינה עמהם וכו'. **אמנם** עיקר **השראת** השכינה יהיה **א**י"ה **בבי**את **משיחנו** במהרה בימינו. **כי** עיקר **השראת** השכינה **הוא** נודע שם ה' **א**חרונה משם הוי' ב"ה, וצריך ליחדא בהקב"ה, **שהוא** המשרה שכינתו בתחתונים, **שהוא** ענין בחינת **וא**"ו **שבשם** הוי"ה ב"ה, וזהו הנקרא יחוד קוב"ה ושכינתיה. **ובגלותא אין** יחוד גמור **כי אם** מעט מזעיר על ידי הצדיקים שבכל דור, **אבל** לעתיד **לבוא** יהיה **אי**"ה יחוד גמור **וא**"ו עם ה"**א**, יחוד קוב"ה **באחדות** גמור. וזהו ויקחו לי לשמי, תרומה, תרום ה"**א**, שיתרומם הה' למעלה **בוא**"ו. וזהו על ידי מלאכת המשכן, **שהוא** ענין **השראת** השכינה, כמ"ש (כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

גם כאשר עם ישראל נמצא בגלות יש השראת שכינה, שמודגש כאן שהיא על ידי

ז רש"י עה"פ.
ח אותיות דרבי עקיבא.
ט לקומ"ת צא.
י אבות פ"ב מי"ב.
יא שהש"ר ה, א.
יב ראה ע"ח שער הכללים רפ"א; עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ד.
יג תהלים קלט, ח.

הצדיקים (ובהם מתבטאת נוכחות השכינה בנו[יד] גם כאשר "גלו לבבל"). כשעם ישראל במצב טוב גלוי ש"ועמך כֻּלם צדיקים"[טו], כולם מקבלים ישירות מה' עד ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו... כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם"[טז], אבל בגלות הגילוי הוא דרך הצדיקים שבכל דור ודור, שנמצאים אתנו בכל מקום ומקום (בסגנון אחר: 'החדשות הרעות' הן שלא כולם צדיקים — תסתכל בראי... — אבל 'החדשות הטובות' הן שיש צדיקים סביבנו ואפשר להתקשר אליהם). הגלות היא מצב של שכחת ה', הרגשה שאנחנו לבד בעולם, והצדיקים זוכרים ומזכירים שיש ה' בעולם, זוכרים את היחוד שהיה עם ה' בבית המקדש ועוד יותר את היחוד שיהיה עם ה' בביאת המשיח — לצדיקים יש 'זכר' ליחוד קוב"ה ושכינתיה, ומהם אותו זכר מגיע אלינו ואל כל העולם. אכן, הופעת השכינה כראוי היא כאשר יש יחוד קוב"ה ושכינתיה — יחוד בין **ה** תתאה שבשם ל־**ו** שבשם. היחוד הזה מתחיל מעליה של השכינה כלפי מעלה, להתחבר לקב"ה (עליה של ה־**ה** להתחבר ל־**ו**), אז ה־**ו** (כח ההמשכה מלמעלה למטה) משרה את שכינתו, **ה** תתאה, בתחתונים. זהו הסוד של "לשמי" — ב"ויקחו לי תרומה" מתרוממת השכינה מלמטה למעלה להתחבר עם הקב"ה וב"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" נמשכת השכינה, מכחו של הקב"ה, לשכון בתוכנו.

> הגלות היא מצב של שכחת ה', הרגשה שאנחנו לבד בעולם, והצדיקים זוכרים ומזכירים שיש ה' בעולם, זוכרים את היחוד שהיה עם ה' בבית המקדש ועוד יותר את היחוד שיהיה עם ה' בביאת המשיח

> את פרשת תרומה קוראים תמיד בתחלת אדר – כך שאפשר לומר שפורים מתחיל בפרשת תרומה

סוד אדר

את פרשת תרומה קוראים תמיד בתחלת אדר — כך שאפשר לומר שפורים מתחיל בפרשת תרומה — והדרוש כאן ממשיך בטבעיות מסודות פרשת תרומה לעניני אדר ופורים:

וזהו משנכנס **אדר** מרבין **בשמחה** (תענית כט.). **והוא** תמוה, **דהא** עיקר הנס היה בי"ד ובט"ו בו, ולמה התחילו **בשמחה** מתחילת החודש. **אך** דהנה שמות החדשים עלו מבבל (ירושלמי ר"ה פ"א ה"ב), ויש טעם לכל השמות של החדשים למה נקראים כך, זה ניסן וזה אייר וכן כולם. וטעם החודש **אדר** למה נקרא כך, **הוא** מפני שבחודש זה נרמז **א**' ד"ר, רצה לומר **א**' שהוא **א**לופו של עולם וכמו שאמר הכתוב (ירמיה ג, ד) **א**לוף נעורי **א**תה, שכשם **ש**אות **א**' **הוא ראשון** לכל **האותיות** כך הש"י **הוא ראשון** לכל **הנמצאים**, וזהו ענין בחי' **א**', דר עם התחתונים, שמשרה שכינתו עם התחתונים.

בתורה שבכתב יש לחדשים שמות אחרים מהשמות השגורים היום, שעלו מבבל, אבל הם טעוני משמעות עמוקה ויש לדרוש אותם. משמעות עיקרית של חדש **אדר** היא **א**לף־**דר** — **א**לופו של עולם, הראשון לכל הנמצאים, **דר** בתחתונים, בבית המקדש עליו מתחילים לקרוא בפרשת תרומה.

כדי שה' יוכל לדור עמנו בתחתונים עלינו להיות בעלי ענוה, שהרי "כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור

יד וראה עד"ז תניא שעהיוה"א פ"ה על שיתוף מדת הרחמים במדת הדין של העולם על ידי הצדיקים.

טו ישעיה ס, כא.

טז ירמיה לא, לג.

בעולם"[יז] (ה' אומר לו 'נפגש בסיבוב' — כאשר תסתובב...), ובכך עוסק המשך תורה זו.

"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"

והנה הרשע היה מפיל הגורל מיום ליום ומחודש לחודש **לכלות את עמינו בית ישראל בחודש אדר מפני שבו' באדר מת משה רבינו ע"ה, ולא ידע שבו' באדר נולד משה, כמבואר בדברי רז"ל** (מגילה יג:).

כמובן, "הרשע" כאן הוא המן הרשע, "רשע" סתם. וכידוע הרמז: **רשע** עולה ששת צירופי **המן**. והוא ידע שמשה רבינו הסתלק באדר, ב־ז' אדר, ולכן חשב שבחדש אדר הוא יכול לפגוע בעם ישראל. אך הוא לא ידע שיום ההולדת של משה הוא גם ב־ז' אדר ובו הוא גם נולד מחדש — בכל שנה ושנה ב־ז' אדר הוא מסתלק ונולד מחדש בו־זמנית. נמצא שמשה רבינו נמצא נוכח בתוך עם ישראל תמיד. ויש להבין, כיצד מתבטאת הנוכחות של משה בעם ישראל?

כל נשמה מששים ריבוא נשמות ישראל היא **דור**, כל יהודי הוא **דירה** להשראת השכינה

והענין, **דאיתא** בזוהר הקדוש (תיקוני זהר תיקון סט, קיב.) **אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא עד שיתין רבוא דרי**. וזהו ענין בחינת הדעת שיש לכל **אחד ואחד מישראל להשיג בתורה, והכל על ידי הדעת בחי' משה, שהוא היה הדעת של כל ישראל, ויש לכל אחד ואחד ניצוץ דבר מה חלק מהדעת של משה רבינו ע"ה, בכדי שידע ויבין וישיג כל אחד ואחד בתורה, כל חד וחד כפום שיעורא דיליה, כפי בחינת משה שיש אצלו כך הוא מבין ומשיג בתורתו.**

חזרת משה בכל דור היא לא רק במשה רבינו שבדור, אלא בכל יהודי ויהודי. "עד שיתין ריבוא דרי" — הרבה יותר מ"שית אלפי שנין" של קיום העולם[יח] — משמעותו שכל נשמה משששים ריבוא נשמות ישראל היא דור, כל יהודי הוא דירה להשראת השכינה ("ושכנתי בתוכם", "'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך כל אחד ואחד מישראל"[יט]) וכל יהודי הוא "חד בדרא"[כ] (וכמבואר בתניא[כא] שכל אחד מישראל מתוקן מחברו). הדעת של כל יהודי היא ניצוץ משה שבו[כב] — הכח שלו להתחבר לה' יתברך (על ידי בחירה נכונה, כח של **דעת המכריע**, **דעת משה**, להתחבר לה', **אחדות פשוטה**), להשרות בתוכנו את השכינה. חידוש עיקרי של המאור עינים (בשם הבעל שם טוב) שכשם שיש בכל יהודי ניצוץ של משה, שבנה את המשכן, יש בו גם ניצוץ של משיח[כג], שיבנה את בית המקדש השלישי והנצחי (וכך יש בכל יהודי גם ניצוץ של הבעל שם טוב עצמו, שמתחלק לששים רבוא ניצוצות, כידוע מבעל הנועם אלימלך[כד], שכונה 'בעל שם טוב קטן'). משה רבינו הוא נותן התורה ומכח ניצוץ משה מגלה כל יהודי את ה"חלקנו בתורתך"[כה] שלו ("כאשר אתה תופס בחלק מן העצם אתה תופס בכולו"[כו]).

משה קבור בענוה של כל יהודי

ביטוי נוסף להתפשטות משה שבכל יהודי, כח הדעת שלו, הוא הענוה, מדתו של משה:

ולכן אמרו רז"ל (**אבות פ"ד מ"ד**) **מאוד מאוד הוי שפל רוח בפני כל אדם. והאיך יצוו על זה חז"ל לכל אדם, שעל כל אדם אמרו משנה זו לקיימה, והאיך**

יז סוטה ה, א.

יח סנהדרין צז, א.

יט אלשיך עה"ת שמות לא, יג; ראשית חכמה שער האהבה פ"ו אות יט.

כ הדבר מתגלה בר"ח אדר (חד בדרא, אחד באדר), שעל כן "משנכנס אדר מרבין ב**שמח**ה [גילוי **משה** שבכל אחד]".

כא תניא אגה"ק כב.

כב תניא פמ"ב – עיי"ש.

כג מאור עינים פרשות שמות ופינחס.

כד ראה כל סיפורי הבעש"ט לר"י קלפהולץ ח"ד עמ' ריג ובנסמן שם; אהל שלמה ח"ב (עמ' יח); התוועדות יסוד שביסוד תש"פ.

כה אבות פ"ה מ"כ.

כו הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רכז (וראה תולדות יעקב יוסף פ' יתרו).

יוכל כל אדם לקיים זה הדבר, הלא זה הוא אשר נשתבח משה רבינו ע"ה במדה זו בתורה כמו שאמר הכתוב (במדבר יב, ג) והאיש משה עניו מאוד מכל האדם וגו', ואיך יזכה ילוד אשה אחר זולתו לבוא למדריגה זו. אך הענין הוא כמ"ש שיש לכל אחד ואחד מישראל בחי' משה, והוא הדעת שלו. ועל כן ציוו חז"ל מאוד מאוד הוי שפל רוח, כי מאחר שיש לך בחי' משה שהרי יש לך דעת, ואפילו אם הוא מעט מן המעט, אף על פי כן הלא זה הוא בחי' משה שיש לך, אם כן איפוא זאת עשו גם אתה כמו משה רבינו ע"ה להיות שפל רוח בחי' משה. ואם גם זאת אין בך, הלא אמרו רז"ל (ויק"ר פ"א, טו) כל אדם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו. ואם יש לך אפילו מעט מן המעט, תוכל לעשות כן להיות שפל רוח. ועדיין אין זה מדריגת משה עצמו, כי במשה נאמר שזכה והשיג ענוה שהיה לו השגה עצומה ונפלאה בזה.

על כל אדם אפשר לצוות "מאד מאד הוי שפל רוח"[כג] — המדה הגדולה ביותר, בה נשתבח משה — משום שיש בו ניצוץ של משה, הענו מכל אדם. בפשט "מאד מאד" הוא הריבוי הכי גדול, אך בזהר המלה "מאד" באה גם במובן של צמצום[כד] ו"מאד מאד" היינו צמצום בתכלית. גם מי שיש בו ניצוץ משה קטן מאד־מאד יכול לקיים "מאד מאד הוי שפל רוח" — די בניצוץ קטן של טוב כדי לרומם אדם מהשפל הכי נמוך למדרגה הכי גבוהה (בדוגמת ביאורו של רבי נחמן[כה] לפסוק "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו"[ל], שדי ב"עוד מעט" טוב כדי לצאת ממקומו הנפול של הרשע למקום טוב בהרבה). אדרבה, לעתים בהשגחה הפרטית הטובה של ה' הוא גורם לאדם להרגיש נמוך וקטן, ואז האדם מזדהה עם ניצוץ משה הקטן שבתוכו. נקודת הדעת הזו, הרגשת השפלות, היא הסממן העיקרי של אדם חי — ובלעדיה נבילה טובה הימנו (עד שיעשה תשובה, שהרי "אין שום יאוש בעולם כלל"[לא]). שוב, ניצוץ משה שבכל אחד הוא נקודת השפלות שלו, נקודה של שברון לב, אבל "משה זכה לבינה"[לב] — יש לו השגה עצומה בשפלות עצמו, הוא מבין את משמעותה ומקבל אותה לכתחילה, בלב שלם, וזו מדת הענוה (ברביעיית המושגים בטול־ענוה־הכנעה־שפלות[לג] הענוה היא כנגד הבינה, ההשגה).

> גם מי שיש בו ניצוץ משה קטן מאד־מאד יכול לקיים "מאד מאד הוי שפל רוח" – די בניצוץ קטן של טוב כדי לרומם אדם מהשפל הכי נמוך למדרגה הכי גבוהה

> לעתים בהשגחה הפרטית הטובה של ה' הוא גורם לאדם להרגיש נמוך וקטן, ואז האדם מזדהה עם ניצוץ משה הקטן שבתוכו

והנה נאמר במשה רבינו ע"ה (דברים לד, ו) ולא ידע איש את קבורתו. והוא על פי האמור שאתפשטותא דמשה בכל דרא. ולזה ענין בחי' משה הוא גנוז באדם הישראלי, ולא ידע איש את קבורתו פי' שלא ידעו היכן משה קבור וגנוז, כי באמת הוא ננזו ונקבר בדעת של כל אחד ואחד מישראל כאמור. וזהו ויקבור אותו בגיא (שם). פי' שננזו בחי' משה שהוא הדעת אצל מי שהוא שפל

כג אבות פ"ד מ"ד. מאמר זה מתחבר כאן עם מאמר נוסף מהמשך אותו פרק בפרקי אבות – "והוי שפל רוח בפני כל אדם" (שם מ"י; ועיי"ש בגרסאות "אדם", המתייחס לישראל, "אתם קרויים 'אדם'", או "האדם", הכולל גם בני נח, ואכמ"ל).

כד זהר ח"ב לח, א (עיי"ש ובאור החמה). וראה גם לקו"מ נד.

כה לקו"מ רפב.

ל תהלים לז, י.

לא לקומ"ת עח.

לב ראה ר"ה כא, ב; זהר ח"ב קטו, א (ובניצוצי זהר שם).

לג **סוד ה' ליראיו** שכ"ב פרקים ד־ה; **לב לדעת** מאמר "פרק בעבודת ה'" ביאור א.

האפקט ה'קוואנטי' בקבורת משה – שמלמעלה נדמה שהוא קבור למטה ומלמטה נדמה שהוא קבור למעלה – נובע מכך שמשה קבור בנקודת השפלות של כל יהודי

בעיניו כגיא, ואינו מתגאה. שהמתגאה הוא כאילו עובד עבודה זרה (סוטה ד:), **ואין בו דעת בחי' משה. וזהו מול בית פעור, ר"ל שהדעת גנוז אצל מי שהוא שפל בעיניו והוא מנגד והיפוך בית פעור שהוא עבודה זרה, שכל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה, אכן העניו והשפל הוא מנגד לדבר זה והפכו ממש, שם הדעת האמיתי גנוז וטמון.**

מי שרוצה למצוא את משה צריך להסתכל אל תוך עצמו. האפקט ה'קוואנטי' בקבורת משה — שמלמעלה נדמה שהוא קבור למטה ומלמטה נדמה שהוא קבור למעלה[לד] — נובע מכך שמשה קבור בנקודת השפלות של כל יהודי, בעומק ה"גיא" המנוגד לגאוה, העומד מול העבודה הזרה ("מול בית פעור"). מי שמתנגד לעבודה הזרה של הגאוה זוכה להשראת השכינה — בזכות "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני"[לה] מתגלה השראת השכינה, "אנכי הוי' אלהיך".

נחזור לענינינו. וזהו שהיה המן הרשע סבור שכיון שבז' **באדר** מת משה בחי' הדעת, **ונשארו ישראל** בהסתלקות בחי' הדעת ח"ו, **ואזי** יוכל להם. **אבל לא ידע שבז' באדר נולד משה**, ר"ל **שתיכף ומיד כשמת הוא נולד, מכיון שהוא נשאר אצל ישראל כאמור שהרי אתפשטותא וכו'. ובפרט שהיו שם כמה צדיקים עם מרדכי, ובודאי היה הדעת מתגלה על ידם.**

המן חשב שעם הסתלקות משה נשארים בני ישראל בלי דעת, וממילא פגיעים ולא מוגנים, נתונים לגזרת ההשמדה. אכן, "מרדכי בדורו כמשה בדורו"[לו], **בזכותו ובזכות הצדיקים שעמו מתגלה השכינה בלב כל יהודי, ניצוץ משה שנולד מחדש בכל יהודי, והוא יכול להתגבר על קליפות המן ועמלק.**

"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" קשורה במיוחד לחדש אדר — בו נולד, הסתלק ושוב נולד משה — שהרי השם **אדר**, אלף־דל"ת, רומז גם ל"אלף דור"[לז], ובפרט, "כל **דרא ודרא**" היינו כל **אדר ואדר** (כנ"ל), ו"מיעוט רבים שנים"[לח], אדר ראשון ואדר שני שבשנה מעוברת:

והנה **אמרו** רז"ל (מגילה ו:) **אין בין אדר ראשון לאדר שני אלא** קריאת **המגילה ומתנות לאביונים בלבד.**

את פורים חוגגים באדר שני, אדר הסמוך לניסן (כדי "למסמך גאולה לגאולה")[לט], אבל גם באדר ראשון יש 'רשימו' של פורים ומקיימים בו משתה ושמחה (וכמליצת הרמ"א בענין בסיום אורח חיים — "וטוב לב משתה תמיד"[מ]), אבל קריאת המגלה ומתנות לאביונים[מא] מקיימים רק בפורים עצמו, באדר שני.

עיבור וגדלות בשני סבבים

את סוד שני האדרים יקשור המאור עינים לנושא יסודי שהוא חוזר עליו שוב ושוב — כל פעם מהיבט חדש ובעומק נוסף — היחס לעבודת ה' בשלבי קטנות וגדלות:

והענין, כי יש באדם הנשמי ענין בחי' עיבור ראשון ועיבור שני גדלות ראשון וגדלות שני.

המבנה היסודי של האריז"ל אליו הוא

לד סוטה יד, א.
לה שמות כ, ב.
לו ראה אסתר רבה ו, ב.

לז תהלים קה, ח. דהי"א טז, טו.
לח ירושלמי יומא פ"ב ה"ד.
לט מגילה ו, ב.
מ משלי טו, טו.
מא לגבי מצות פורים הנוספת, משלוח מנות, יש מחלוקת – האם היא מצטרפת לסעודה, ושייכת גם לאדר ראשון (כתב סופר סוף פרשת תצוה; שו"ת כתב סופר יו"ד סימן קלו), או למתנות לאביונים, ושייכת דווקא לאדר שני (ר"ן על הרי"ף ג, ב ד"ה "אלא"). ארבע מצוות הפורים – מקרא מגלה־משתה ושמחה־משלוח מנות־מתנות לאביונים – מכוונות בסדר הזה כנגד אותיות שם הוי' ב"ה וכנגד "אורה ושמחה וששן ויקר" (אסתר ח, טז; ראה באריכות סוד ה' ליראיו ש"נ) ולפי זה "מקרא מגלה ומתנות לאביונים" הם בסוד **י** ו־**ה** תתאה, "הוי' בחכמה יסד ארץ" (משלי ג, יט), וד"ל.

מתייחס כולל ארבע מדרגות — קטנות א', גדלות א', קטנות ב' וגדלות ב'[מב]. כאן הוא מחבר אותם לעוד תהליך יסודי אצל האריז"ל של התפתחות מקטנות לגדלות — עיבור־יניקה־מוחין[מג]. הקטנות מתחילה מהעיבור ולכן במקום קטנות א' וקטנות ב' אפשר — ואפילו עדיף, כדלקמן — להשתמש גם במושגים עיבור ראשון ועיבור שני, כשהדגש הוא שגם בשלבי הקטנות־העיבור ה' נוכח ואפשר להרגיש את נוכחותו. ורמז נאה: **עבור ראשון** (835) **גדלות ראשון** (1000, סוד **ישראל בעל שם טוב**, אלף אורות שקבל משה בסיני וכו', אבל גם אחרי שאדם חושב שהוא אלף הוא נופל ויורד פלאים...) **עבור שני** (638, **אברהם־יצחק־יעקב**) **גדלות שני** (803, **אברהם־דוד־ישראל**[מד]) עולים **חי** פעמים **יעקב** (יעקב, שעובר את כל השלבים, חי תמיד[מה]), העולה ארבע פעמים (ממוצע כל דרגה) **דעת משה** (**דעת המכריע**), הדעת שנמצאת אפילו במעט מן המעט בכל דרגה (ומגלה בכל מקום **אחדות פשוטה** של ה'), כנ"ל באריכות. ועוד 'סוכריה' ברמז (שבאמת מובן מאליו, ודוק) — יש כאן חלוקה של 'חותם המתהפך', כאשר הדרגה הראשונה והאחרונה, **עבור ראשון גדלות שני**, שוות יחד בדיוק כמו הדרגה השניה והשלישית, **גדלות ראשון עבור שני** — 1638 (**הוי'** פעמים **סג**, **ט** פעמים **יעקב**).

> במקום קטנות א' וקטנות ב' אפשר – ואפילו עדיף, כדלקמן – להשתמש גם במושגים עיבור ראשון ועיבור שני, כשהדגש הוא שגם בשלבי הקטנות־העיבור ה' נוכח ואפשר להרגיש את נוכחותו

הסדר הראשון של צמיחה מהעיבור עד לגדלות המוחין הוא פיזי:

והעיבור ראשון הוא במעי אמו, וגם שם יש עמו בחינת אלהות כמו שאמרו רז"ל (נדה ל:) נר דלוק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו ומלמדין אותו כל התורה כולה. ומשיצא לאויר העולם, אף על פי שקורא ושונה מכל מקום הוא בחינת קטן עד היותו בן י"ג שנים ויום אחד, שאז הוא נקרא גדול לכל דבר, משא"כ קודם זמן הזה אף על פי שהגיע לעונות הפעוטות ונקרא גדול לשאר מילי, מכל מקום לא נקרא גדול לכל דבר עד היותו בן י"ג שנים ויום אחד, וקודם לזה אין מעשה קטן כלום, וקטן שקידש אין חוששין לקידושיו. והטעם הוא מפני שלא נכנס בו הדעת השלם עד היותו בן י"ג שנה שלימות ויום אחד. אף על פי שיש קטנים חריפים ומופלגים בתורה, מכל מקום אין זה בחינת הדעת אמיתי עד שנכנס לכלל שנים דגדלותו, וזה נקרא גדלות ראשון.

הקטנות הראשונה היא העיבור, בו אין לקטן קיום עצמאי — אלא "עובר ירך אמו"[מו] — ואף על פי כן אלו "ירחי קדם"[מז] הטובים ביותר בחיי האדם ובהם הוא מרגיש את נוכחות ה'[מח]. קטנות זו ממשיכה בכל שלבי ההתפתחות של היניקה — הגשמית, עד גיל שנתיים, והרוחנית, הכוללת את זמן היותו תינוק של בית רבן, מגיל שלש מתחיל חינוך למצוות ולימוד אותיות,

---

מב דרושי פסח וספיה"ע בשעה"כ ופע"ח.

מג ע"ח שכ"ז.

מד "אמר רבי סימון: שלש מציאות מצא הקב"ה – אברהם, דכתיב 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך', דוד, דכתיב 'מצאתי דוד עבדי', ישראל, דכתיב 'כענבים במדבר מצאתי ישראל'" (בראשית רבה כט, ג). לפי זה גדלות ראשון היא בסוד "יגעתי ומצאתי" (מגילה ו, ב) של האדם התחתון ואילו גדלות שני היא בסוד "יגעתי ומצאתי" של האדם העליון! אברהם הוא סוד האמונה, **דוד** הוא סוד תפילין של **יד** ו**ישראל**, אותיות **לי־ראש**, סוד תפילין של ראש, וד"ל.
מה וראה גם בתורה השניה לפרשת יתרו – שהתפרסמה בגליון משפטים השתא – בסוד "הלא חי אני" גם בקטנות.

מו יבמות עח, א. ובכ"מ.

מז איוב כט, ב (וראה נדה שם).

מח שלש המדרגות המצוטטות כאן מהגמרא הן כנגד כח"ב – "נר דלוק על ראשו" הוא סוד הכתר (שעל הראש), "וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו" הוא סוד החכמה (ראיה) ו"מלמדין אותו את כל התורה" הוא סוד הבינה (לימוד שכלי), ודוק.

דרך "בן חמש למקרא" ו"בן עשר למשנה"[מט], כולל השלב של "עונת הפעוטות" שתקנו חז"ל כדי שילד יוכל לעשות במקח וממכר כדי חייו (עונה שהגדרתה גמישה יחסית, לפי הסביבה וההתפתחות האישית של הילד)[נ]. גם אם בשלב הזה הילד הוא 'עילוי', בקי וגאון בתורה, אין לו דעת המאפשרת לו לפעול במציאות. רק בבר־מצוה הופך הילד לבר־דעת, ומגיע לגדלות הראשונה.

בגיל מצוות הופך האדם לגדול – הוא מתחייב בכל המצוות ויש בו כח לעשות יחוד – אך זו רק גדלות יחסית, והאות לכך שהוא חוזר ונופל מהמדרגה אליה הגיע (כפי שבולט במשברי גיל ההתבגרות, גיל הטפש־עשרה...). הגדול חוזר ונופל וחוזר שוב אל הדעת – חוזר בתשובה, 'חוזר בשאלה' (כביטוי המקובל היום), כתוצאה מ**ספק** באמונה שמחליש את הגדלות שרכש (כשם שאחרי יציאת מצרים תוקף מיד **עמלק** את ישראל), ושוב חוזר בתשובה[נג] — וכך חוזר חלילה שוב ושוב, "**שבע** יפו**ל** צדי**ק** וק**ם**". הדגש הוא שלא מדובר בתהליך חד־פעמי של השלבים השלישי והרביעי, עיבור שני וגדלות

בגיל מצוות הופך האדם לגדול אך זו רק גדלות יחסית, והאות לכך שהוא חוזר ונופל מהמדרגה אליה הגיע (כפי שבולט במשברי גיל ההתבגרות, גיל הטפש־עשרה...)

הגדול חוזר ונופל וחוזר שוב אל הדעת – חוזר בתשובה, 'חוזר בשאלה' (כביטוי המקובל היום), כתוצאה מ**ספק** באמונה שמחליש את הגדלות שרכש (כשם שאחרי יציאת מצרים תוקף מיד **עמלק** את ישראל), ושוב חוזר בתשובה

והנה התורה שבעל פה נדרשת מהתורה שבכתב בי"ג מדות דרבי ישמעאל, ולכן הוא קטן עד היותו בן י"ג שנים שאז נכנסו בו כל הי"ג מדות שהתורה שבעל פה נדרשת מהתורה שבכתב.

על מה שנתבאר לעיל בענין יחוד וה, קוב"ה ושכינתיה, נוסף כאן שהם התורה שבכתב (גילוי ה' אלינו) והתורה שבעל פה (המעלה אותנו אל ה'). בגיל **יג** זוכים ל־**יג** מדות שהתורה נדרשת בהן (המכוונות גם כנגד **יג** מדות הרחמים[נא])[נב], המדות שמחברות את התורה שבכתב והתורה שבעל פה. אך אז מתחיל סבב שני של קטנות וגדלות:

והנה אף על פי שבשנת הי"ג נכנס לכלל גדלות, מכל מקום אין זה גדלות אמיתי, שהרי חוזר ונופל מן הדעת, כי שבע יפול צדיק וקם (משלי כד, טז), וחוזר אל הדעת, ונקרא גדלות שני.

בגיל מצוות הופך האדם לגדול — הוא מתחייב בכל המצוות ויש בו כח לעשות יחוד — אך זו רק גדלות יחסית, והאות לכך שהוא חוזר ונופל מהמדרגה אליה הגיע (כפי שבולט במשברי גיל ההתבגרות, גיל הטפש־עשרה...). הגדול חוזר ונופל וחוזר שוב אל הדעת — חוזר בתשובה, 'חוזר בשאלה' (כביטוי המקובל היום), כתוצאה מ**ספק** באמונה שמחליש את הגדלות שרכש (כשם שאחרי יציאת מצרים תוקף מיד **עמלק** את ישראל), ושוב חוזר בתשובה[נג] — וכך חוזר חלילה שוב ושוב, "**שבע** יפו**ל** צדי**ק** וק**ם**". הדגש הוא שלא מדובר בתהליך חד־פעמי של השלבים השלישי והרביעי, עיבור שני וגדלות

דרך "בן חמש למקרא" ו"בן עשר למשנה"[מט], כולל השלב של "עונת הפעוטות" שתקנו חז"ל כדי שילד יוכל לעשות במקח וממכר כדי חייו (עונה שהגדרתה גמישה יחסית, לפי הסביבה וההתפתחות האישית של הילד)[נ]. גם אם בשלב הזה הילד הוא 'עילוי', בקי וגאון בתורה, אין לו דעת המאפשרת לו לפעול במציאות. רק בבר־מצוה הופך הילד לבר־דעת, ומגיע לגדלות הראשונה.

הוא מוסיף הסבר רוחני לתהליך הגשמי, שקושר את הדברים לפתיחת הדרוש — הקשר בין הדעת להשראת השכינה בישראל והיכולת לייחד קוב"ה ושכינתיה, לחבר את עם ישראל לה', "'לי' לשמי":

והטעם שלא נכנס בו הדעת עד שהגיע לשנים הללו, מפני שעיקר הדעת הוא שידע את הבורא ית' ויכול ליחד קוב"ה ושכינתיה כאמור, שהשראת שכינה בתחתונים הוא בחינת ה' אחרונה שבשם הוי' ב"ה, ועצם המשכת השראתו ית' הוא בחינת וא"ו. ונקרא בחי' תורה שבכתב ותורה שבעל פה, כי תורה שבעל פה רמוז לה' אחרונה שבשם הוי' ב"ה נמשך מתורה שבכתב בחינת וא"ו שבשם הוי'.

נא בעש"ט עה"ת פרשת כי תשא אות כ; אור תורה פרשת בהעלתך אות קלז; ברית כהונת עולם מאמר "אילו של יצחק" פל"ח "מפי מורי" (הה"מ); ישמח ישראל פרשת וישב אות נה בשם האריז"ל.

נב ממילא, ניתן להקביל בפרוטרוט את **יג** השנים הראשונות ל־**יג** המדות שהתורה נדרשת בהן ול־**יג** מדות הרחמים – וראה באריכות שיעורי אור ל־כ"ז טבת ואור ל־ג' שבט תשע"ב.

נג הסדר הזה מתאים במיוחד לפי המושגים היום, בהם חזרה בתשובה מתייחסת למי שהיה בעצם בגדר "תינוק שנשבה", התחיל מקטנות של חוסר אמונה (גלויה) ומשם הגיע לחזרה בתשובה וכו', ודוק.

מט אבות פ"ה מכ"א.

נ גיטין פ"ה מ"ז.

שניה בלבד — כפי שאפשר להבין מהאריז"ל — אלא בחזרה שלהם שוב ושוב עד ביאת משיח צדקנו (שיצידיק כל מה שעבר עלינו ויביא את הכל ל'סוף טוב הכל טוב'):

גדלות שניה שלמה – ביאת המשיח

אך זה הגדלות שני אמיתי איננו שלם אצלנו, שהרי תמיד צריך ליפול מזה ולחזור לדעת שני. ולעתיד לבוא יהיה גדלות שני שלם אמיתי, ומלאה הארץ דעה את ה' (ישעיה יא, ט). ואמרו רז"ל (פסחים נ.) לא כעולם הזה עולם הבא, בעולם הזה אני נכתב בי"ה ונקרא בא"ד, ולעתיד לבוא אני נכתב ביו"ד ה"א ונקרא ביו"ד ה"א. והיינו משום שבעולם הזה אין בנו דעת שלם גדלות שני אמיתי. שאף על פי שיש צדיקים בכל דור ודור שעל ידם משרה הש"י שכינתו בתוכינו על ידי הדעת שיש בהם, אף על פי כן אין דעתם שלם להבין ולדעת את ה' על בוריו, ואינם משיגים עצם שם יחודו ית' רק בהוראת אדנותו, כי הוא רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין רב ושליט על כולא, אבל להוראת אמיתית שמו המיוחד אין בנו יכולת להשיג, ולית מחשבה תפיסה ביה כלל. אבן לעתיד לבוא עין בעין יראו בשוב ה' (ישעיה נב, ח), כמאמר רז"ל (תענית לא.) על פסוק ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה, שכל אחד ואחד מראה באצבעו. והוא ענין משל למי שיודע הדבר על בוריו ומכיר היטב יכול להראות באצבע כי הוא זה, כך כביכול באלף אלפי אלפים הבדלות בבורא יתברך ישיגו בו השגה עצומה ונפלאה, שיתברר להם היטב ענין יחודו ית' כאילו יראו בו באצבע. ולכן השם יקרא בכתיבתו. כי מה שאין אנו יכולים לקרותו כך, הוא מחסרון השגתינו בו, ולעתיד לבוא כשישיגו את הבורא ית' בשמו יקראו לו הוי' ב"ה, כמו שמורה אמיתות שמו המיוחד המושג להם בזמן ההוא.

בעולם הזה גם גדולי הצדיקים, שזוכים לגדלות ומנחילים לנו את השראת השכינה, לא זוכים להשגה שלמה באלקות — לא מגיעים לדעת שלמה ומוחלטת (ומהגדלות השניה עצמה נופלים וחוזרים ב"רצוא ושוב"[נד], "שבע יפול צדיק וקם"), וכולנו אוחזים באמתת ה' רק באמונה (ולא בדעת). אפילו משה רבינו, כאשר הוא מבקש "הראני נא את כבודך"[נה] נענה ב"לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי"[נו], "וראית את אחרי ופני לא יראו"[נז] (ורק בשעת מתן תורה ובהסתלקותו מהעולם, כשהנשמה יוצאת מהגוף, הוא זוכה למעין ראית פנים[נח], גילוי שער הנון[נט] — ידיעת עצם האלקות, כמבואר ברמב"ן — אבל גילוי כזה לנשמה בגוף שמור למשיח). הדבר מתבטא בכך שבעולם הזה איננו הוגים את השם המפורש באותיותיו (וניתן להזכירו רק בבית המקדש[ס], ששלמותו בבית השלישי והנצחי) — השם שנכתב הוי' (שם התפארת) נקרא א־דני (שם המלכות). רק לעתיד לבוא, "בשוב הוי'" — כשה' 'יעשה תשובה' ויחזור אלינו פנים בפנים, בראיה "עין בעין" — נוכל להעלות את השכינה (המלכות, שם א־דני) ולעלות עמה עד לקוב"ה (התפארת, שם הוי'), ואזי הוא ירד למטה בשלמות ונוכל לקרוא בשמו בגלוי. קריאת השם בפה ככתבו היא יחוד שלם של התורה שבכתב ("כשם שאני נכתב") עם התורה שבעל פה ("כשם שאני נקרא"[סא]), יחוד קוב"ה ושכינתיה, "'לי' לשמי", כנ"ל.

סוד עיבור שני

המושגים עיבור־יניקה־מוחין בתהליך של עיבור וגדלות ראשונים מובנים גם בגשמיות, כנ"ל, ואפילו הנפילה לקטנות ב' מובנת בחיי האדם (כנ"ל ביחס לנפילות של ההתבגרות),

---

נד יחזקאל א, יד.
נה שמות לג, יח.
נו שם פסוק כ.
נז שם פסוק כג.
נח ראה במדבר רבה יד, כא וזהר ח"א ריח, א ובנסמן בהערה הבאה.
נט ראה לקו"ת (אריז"ל) וספר הליקוטים ואתחנן (ג, כו) ועוד.
ס סוטה לח, א.
סא ע"פ פסחים נ, א.

יתכן שאדם יגיע לאיזו נקודה וימשיך עד מאה ועשרים ללא 'דילוג קוואנטי' למדרגה גבוהה יותר, יציאה מהטבע הראשון (ואת הדילוג הזה רוצה ה' מאתנו)

אבל כיצד ניתן להבין את ההגדרה שלה כעיבור שני?

והנה קודם הגדלות **שני נקרא עיבור שני. בזמן שנופל מן הדעת הראשון מסתלק הדעת ממנו בעולמות העליונים, ונקרא אז בבחינת עיבור.**

בעיבור הראשון האדם כולו נמצא ברחם, ואילו בעיבור השני — שמתבטא בהסתלקות הדעת — רק הדעת שלו חוזרת לעולמות העליונים, דהיינו לרחם העליונה של פרצוף אמא. תכליתו של כל עיבור היא לידה — לידת הדעת מחדש במדרגה יותר גבוהה ועמוקה (גדלות ב'):

והנה הירידה מה שנפל מן הדעת הוא גם כן **צורך עלייה, כי לא היה אפשר להשיג יותר בבורא** ית' רק כפי טבע השגתו אשר היה מוטבע בתחלה, **ולכן הוא נופל מן הדעת ואז יאחז צדיק דרכו להעלות את עצמו אל דעת יותר טוב מן הראשון. והוא כמשל** מי שזורק דבר למעלה צריך להשפיל הדבר מתחלה עד שיגביה אחר כך יותר למעלה.

הנפילה, שהיא "ירידה צורך עליה"[סב], מגיע מתוך מיצוי של הדרגה הקודמת. כשאדם מגיע למדרגה הכי גבוהה של הדעת הקיימת אצלו ה' ברחמיו מפיל אותו כדי שיגיע מה'טוב' ל'יותר טוב' באופן מהותי. אחרת — כפי שרואים במציאות, גם אצל אנשים גדולים — יתכן שאדם יגיע לאיזו נקודה וימשיך עד מאה ועשרים ללא 'דילוג קוואנטי' למדרגה גבוהה יותר, יציאה מהטבע הראשון (ואת הדילוג הזה רוצה ה' מאתנו). כאשר גם בתוך הנפילה — שבתורות קודמות הוא הגדיר אותה כנסיון — הצדיק אוחז דרכו, רוצה להמשיך להיות אחוז בה', הוא זוכה לעליה שבאין־ערוך, "נס להתנוסס"[סג]. ככל שהירידה עמוקה יותר, גם הדילוג שבעקבותיה נעלה יותר — ככל שמותחים למטה ואחורה את יתר החץ כך הוא מגיע גבוה ורחוק יותר[סד].

שני האדרים

כעת הוא מגיע לסיכום הדברים, החוזר לסודות שני האדרים שבשנה מעוברת (שנכללו כאחד בשנה פשוטה, ועוד, נודע שבשנה פשוטה חדש שבט ממלא את מקומו של אדר ראשון, ודוק):

והנה עיבור וגדלות **ראשון נקרא אדר ראשון, ועיבור וגדלות שני נקרא אדר שני, דהיינו א' דר ראשון וא' דר שני. כי בכל מקום הש"י עמו, אפילו** בימי הקטנות **ראשון**, וכמו **שאמרו** רז"ל נר דלוק **על ראשו** וכו' **ומלמדים אותו כל התורה** וכו'. **ומכל שכן אחר כך כשיצא לאויר העולם ולומד אותיות התורה, ואחר כך כשלומד ומבין בתורה. וגם בימי** הקטנות **השני שנופל מן הדעת, נאמר** (ישעיה סג, ט) **בכל צרתם לו צר. ולכן אין מעברין את השנה אלא בחודש אדר** (ר"ה ז.), **לרמז על האמור כי אדר הוא א' דר שנתגלה אלהותו גם בעיבור שני, כדי שיבוא לגדלות שני אמיתי מעט מעט, עד שיבוא** משיח צדקינו במהרה בימינו **שאז יושלם ענין הדעת בכל פרטיו.**

כפי שהוקדם, כל **אדר** הוא תודעה שאלופו של עולם **דר** עמנו גם בעיבור, ולכן דווקא חדש אדר הוא חדש העיבור. אדר ראשון מלמד שהשכינה עמנו גם בעיבור הראשון, כ"שנר דלוק על ראשו" וכו', ואדר שני מלמד שהיא אתנו גם בעיבור השני, בו "בכל צרתם לו צר". בפסוק הזה יש כתיב וקרי — הכתיב הוא "לא צר" והקרי הוא "לו צר". בדרך כלל הכתיב נעלה מהקרי, התורה שבכתב למעלה מהתורה שבעל פה, אך כאן מבואר[סה] שיש שרש נעלה יותר

סב לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רד; שיעורי כ"כ"א חשון תש"פ (והבאים אחריהם).

סג תהלים ס, ו.

סד ראה תו"א קג, א; שיחת ל"ג בעומר תשי"א סי"ג.

סה קונטרס ומעין פ"ג (עפ"י זהר ח"א קכ, ב – כמדויק בכ"ד בדא"ח). ראה גם **וממנה יושע** עמ' צב הערה לב

לקרי מן הכתיב — בבתים החיצוניים ("בתי בראי") של ה' נראה ש"לא צר", ותמיד "עז וחדוה במקומו"[סו], אבל בחדרים הפנימיים ("בתי גוואי") שלו "לו צר", "במסתרים תבכה נפשי מפני גוה"[סז], "מפני גאוותן של ישראל שנטלה מהם ונתנה לאומות העולם"[סח]. התהליך הזה חוזר שוב ושוב, כדי לבוא לגדלות השני "**מעט מעט**" (כאשר גם "מעט מעט" דעת מאפשרת לקיים "מאד מאד הוי שפל רוח", כנ"ל), כאשר בכל פעם יש עוד **טעם** של ביאת המשיח.

וזהו **אין בין אדר ראשון לאדר שני אלא** קריאת המגילה ומתנות **לאביונים. פי' שנקרא את** ה' **בהתגלות, שיתגלה עצם אלהותו לקרוא כולם בשם** ה' המיוחד. **וזהו קריאת המגילה**, לשון התגלות וכו'. **ומתנות לאביונים, שאז יתעלו מדריגות התחתונים העניים ושפלים עד עפר בעוה"ז שהוא עלמא דפרודא, משא"כ לעתיד לבוא כשיתיחד שמא קדישא דקוב"ה ואז יתיחדו כל המדות האביונים בבורא ית', ויחשב להם מתנה גמורה. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.**

וכשנגיע ל"אדר שני" — שלמות התהליך של עיבור וגדלות שניים — נזכה ל"קריאת המגילה", קריאת של ה' בהתגלות (השלמות של "לשמי"), ו"מתנות לאביונים", עליה שלמה ונצחית של כל הנשמות הנפולות מעלמא דפירודא לעולם היחוד (בעוד כל העליות בעולם הזה הן זמניות, בגדר של "מתנה על מנת להחזיר"[סט] בלבד). במונחים שהוזכרו עד כאן, המתנות לאביונים הם שלמות העליה, "ויקחו לי תרומה", וקריאת המגילה היא שלמות ההמשכה, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כאשר תכלית העליה היא ההמשכה — "עיניהם של עניים נשואות במקרא מגילה"[ע]). הפירוש של קריאת מגלה כקריאת השם ככתבו לעתיד לבוא נותן גם טעם לשבח בכך ששם ה' לא מופיע במגלה — עניינה של המגלה הוא הגילוי המוחלט, ואם היה מופיע בה שם הוי' היו קוראים אותו ככתבו (בפרט מי שכבר הגיע ל"עד דלא ידע"[עא]...), ומכיון שהדבר עדיין אסור מוטב שלא יופיע בה השם.

עניינה של המגלה הוא הגילוי המוחלט, ואם היה מופיע בה שם הוי' היו קוראים אותו ככתבו (בפרט מי שכבר הגיע ל"עד דלא ידע"...), ומכיון שהדבר עדיין אסור מוטב שלא יופיע בה השם

ובכ"ד.
סו דהי"א טז, כז.
סז ירמיה יג, יז.
סח חגיגה ה, ב.
סט סוכה מא, ב.
ע מגלה ד, ב.
עא שם ז, ב.

שיעור

הערכה עצמית ותמיכה בלומדי תורה

טעות בדימוי העצמי

קיצור מהלך השיעור

בלימוד פרק המשניות השבועי הסתיים בשבוע שעבר סדר נזיקין והשבוע התחילו ללמוד את סדר קדשים (מוזמנים להצטרף ללימוד!). בפרק א של מסכת זבחים יש מחלוקת לגבי **הקרבת קרבן שלא לשמו**, שמתבארת בעבודת ה' הפנימית כעוסקת במצבים בהם האדם **מעריך את עצמו באופן מוטעה** – הערכת־חסר (תסביך **נחיתות**) או הערכת־יתר (תסביך **עליונות**). הדברים מצטרפים להכרת דמותו של **שמעון אחי עזריה**, ומתקשרים לסוגיא ציבורית אקטואלית – **תמיכה כלכלית בלומדי תורה**.

מסכת זבחים פותחת "כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים [אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה]"[א]. לכתחילה יש להקריב כל קרבן לשמו[ב], אך בדיעבד הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים. על כך חולק שמעון אחי עזריה: "שמעון אחי עזריה אומר שחטן לשם גבוה מהם כשרין לשם נמוך מהם פסולים"[ג] (ואין הלכה כמותו[ד]). הוא לומד דין (כלל) זה מהכתוב "וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת קָדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר יָרִימוּ לַהוי'"[ה] – "במורם מהן אין מתחללין, בנמוך מהם מתחללין"[ו].

תסביך עליונות ותסביך נחיתות

בפנימיות, סברת שמעון אחי עזריה, המחלק בין "לשם גבוה מהם" ל"לשם נמוך מהם", מתייחסת להערכה העצמית: לשיטתו, אם נדמה לי שאני בדרגה גבוהה ממה שאני באמת – לא נורא. אולי על ידי השאיפה להגיע לשם אזכה לכך, על דרך המבואר בתניא לגבי השבועה "תהי צדיק"[ז], שטוב להרהר שאתה שם (הגם שאינך שם), ש"כולי האי ואולי" יזכה באופן מסוים להגיע לעבודת הצדיק, עיי"ש[ח]. כלומר, ההרהור הזה 'כשר' הגם שאינו יוצא בו ידי חובה, אלא עיקר העבודה צריך להיות מתוך תודעה של "הלואי בינוני"[ט]. לעומת זאת, אל לאדם לדמות

רשימת הרב. אור ל־כ"ח שבט תשפ"ו.

א זבחים פ"א מ"א.

ב וראה שם פ"ד מ"ו.

ג שם פ"א מ"ב.

ד רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פט"ו ה"א.

ה ויקרא כב, טו.

ו זבחים יא, ב.

ז נדה ל, ב.

ח תניא סוף פי"ד:

ט בית רבי ח"ב פ"ח הערה ג.

לעצמו שהוא למטה ממדרגתו האמתית — זו מחשבה פסולה לגמרי, היינו שגורמת לו לבוא לידי פסול על ידי שמעריך את עצמו כפסול.

אך ההלכה איננה כך — גם הערכה עצמית נמוכה (תסביך נחיתות) כשרה (בדיעבד)! ואדרבה, יש לומר שתסביך עליונות הרבה יותר גרוע מתסביך נחיתות, וודאי כך הוא על דרך החסידות. הרי תמצית כל התניא היא 'אל תרמה את עצמך' לחשוב שאתה צדיק (אכן יש לשאוף לכך, כנ"ל, אבל לא לחשוב שאתה כבר שם).

אם נדמה לי שאני בדרגה גבוהה ממה שאני באמת – לא נורא. אולי על ידי השאיפה להגיע לשם אזכה לכך

יסוד התמיכה בלומדי תורה

והנה, שמעון אחי עזריה נקרא כך מפני שעזריה, אחיו הסוחר, תמך בלימוד התורה שלו. עזריה עוזר לשמעון, בבחינת "עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ"[י], על דרך ישששכר וזבולן[יא] — "שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאֹהָלֶיךָ"[יב].

אכן, כדי לקבל תמיכה (קבועה) מאח צריך להרגיש שאתה באמת ראוי לכך — שתורתך לשמה, ובכך אתה מפרנס לאביך שבשמים[יג] ועושה לו נחת רוח. אז ממילא שכרך גדול, גם כשתתחלקו ביניכם, והעסקה 'כדאית' לכל הצדדים. מכך מובן שרש סברתו של שמעון אחי עזריה — שאם אדם ינמיך את עצמו (תסביך נחיתות) הוא לא ירגיש ראוי לקבל תמיכה.

שמעון (המתפרנס מעזריה) הוא על דרך ישששכר (המתפרנס מזבולן), כנ"ל. בהיגוי השם ישששכר, **ש** אחת 'שותקת' ו־**ש** אחת 'מדברת'[יד], סוד חש־מל[טו], והיינו סוד חלוקת השכר בין שני האחים: שכר למדבר בדברי תורה, ושכר לשותק ("עֵת לַחֲשׁוֹת"[טז], "אמור מעט" בשביל "ועשה הרבה"[יז], לעשות הרבה כסף, "המעשה הוא העיקר"[יח]).

והנה, **שמעון אחי עזריה** עולה 777, 21 (**אהיה**) פעמים 37 (**יחידה**). **יששכר זבולן** עולה 925, 25 (**יהי**) פעמים 37. הממוצע הוא 851, 23 (**חיה**) פעמים 37 (**יחידה**) — "**זה הדבר אשר צוה הוי'**"[יט], נבואת משה רבינו[כ]. וכן עולה "**בעתה אחישנה**"[כא] — "בעתה" על ידי (העבודה הקשה של) זבולן־עזריה, ואזי "אחישנה" על ידי (הלימוד וההוראה של) יששכר־שמעון, וד"ל.

חכמים – "רחמנא ליבא בעי"

שמעון אחי עזריה דורש "אשר ירימו להוי'", "במורם מהן אין מתחללין", אך לדעת חכמים — שהלכה כמותם — גם בהקרבת הנמוך ישנה הרמה לה'. כל קרבן, כל עבודה של יהודי, אם היא לשם שמים, היא מורמת לה' (גם כאשר אינה מותאמת למציאות האמיתית של העובד, אלא שנדמה לו שהוא מעל לדרגתו האמתית או מתחתיה, כנ"ל). הכל עולה לה', שהרי העיקר, הכלל הגדול, הוא "רחמנא ליבא בעי"[כב]. כך, בתרומת־נדבת המשכן כל אחד הרים לה' כפי נדבת לבו[כג], גם הנחות ביותר שבישראל, ובמצות מחצית השקל כולם התנדבו בשוה ממש, ללא כל חילוק בין העשיר לדל[כד].

י בראשית ב, יח.
יא בראשית רבה צט, ט.
יב דברים לג, יח.
יג זהר ח"ג ז, ב.
יד ראה לדוגמה אבן עזרא על שמות א, ג.
טו ראה מפרשים על יחקאל א, ד; ספר השרשים לרד"ק שרש 'חשמל'. וראה חגיגה יג, ב; כש"ט (קה"ת) אות כח.
טז קהלת ג, ז.
יז אבות פ"א מט"ו.
יח תקו"ז תקון ס (צג, ב); תקון ע (קלג, ב). ראה אבות פ"א מי"ז.
יט שמות טז, טז ו־לב; לה, ד; ויקרא ח, ה; ט, ו; יז, ב; במדבר ל, ב; לו, ב.
כ רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).
כא ישעיה ס, כב.
כב זהר ח"ג רפא, ב. ראה סנהדרין קו, ב.
כג שמות כה, ב.
כד שם ל, טו.

הסיפור החסידי

רבי ליב שרה'ס | הצלה מעלילה

רבי ליב שרה'ס נולד בשנת ת"ץ, ונקרא כנראה על שם המהר"ל שהיה מצאצאיו. כינויו, שרה'ס, הוא על־שם אמו הצדקת שרה [וידוע מעשה לידתו שהיה ע"י מסירות הנפש שלה להנשא לצדיק זקן כדי להנצל מגזו רשע שרצה לקחתה]. כשהיה ר' ליב כבן 15 זכה להתקבל בחום כתלמיד הבעש"ט, ובהמשך דבק ר' ליב במגיד ממזריטש. כל ימיו שוטט ר' ליב בעולם לתור אחר יהודים הנתונים בצרה ובשביה, ועזר להם בדרכים פלאיות. נסתלק ביום ד' אדר ב', תקנ"א.

סיפר הרבי מטאהש זצ"ל, בספרו 'עבודת עבודה': הרה"ק ר' יהודא ליב זי"ע המכונה ר' ליב שרה'ס, כי כך ביקש להיקרא על שם אמו שרה, הוא היה איש פלא מאוד, ראה וידע את כל הנעשה. את אביו לא הכיר ר' ליב שרה"ס, כי נפטר בעודו ילד קטן, ומקובל שהיה מהל"ו צדיקים שבדור. כשנתגדל היה מתלמידי הר"ר בער, והר"ר בער אמר עליו שכל מעשיו הם בלתי לה' לבדו.

כשהיה לפעמים צורך לבטל גזירה רעה, היה הר"ר ליב שרה'ס הולך בערב שבת ממקום דירתו במדינת רוסלאנד, עד עיר הבירה וויען, לפלטין המלך לפעול שם מה שהיה צריך, וחוזר לביתו עוד לפני השבת.

שמעתי מדודי אחי אמי, שזקנינו הר"ר יעקב פיש זצ"ל, היה רגיל לספר עובדא, אשר ר' ליב שרה'ס הצילו פעם ברוח קדשו — וזה תוכן הסיפור: ידוע שר' יעקב הנ"ל היה בעל האכסניא של עיר קאלוב, וכל הצדיקים אשר הגיעו לקאלוב התאכסנו אצלו, והיה רושם בפנקסו שמות הצדיקים שהתאכסנו אצלו, וביחד נרשמו בפנקסו שמונים בעלי רוח הקודש שזכה לאכסן אצלו.

פעם בא ר' ליב שרה'ס לעיר קאלוב והתאכסן בבית ר' יעקב, אשר קיבלו בסבר פנים יפות וכיבדו מאוד כיאות. ויהי ביום מן הימים אמר ר' ליב שרה'ס לר' יעקב: לך לשר המדינה — אשר שמו נקרא קאלא — ואמור לו "ליב לאזט דיך רופען [ליב קורא לך]!" ענה ר' יעקב: הלא כלבים גדולים מסבבים את הפלטין ואי אפשר לי ליכנס לשם?

אמר לו ר' ליב שרה'ס: אף על פי כן לך, ובאם לא תלך אשלח את שליחי שילכו. ביקש ר' יעקב מר' ליב שרה'ס שיתן לו רשות לילך יחד עם אחד משליחיו, ור' ליב שרה'ס הסכים. הלך ר' יעקב עם אחד משליחי ר' ליב שרה'ס, ובדרך נס הגיעו אל השר ומסרו לו דברי הצדיק.

כששמע השר דבריהם, השיב: הנני הולך אליו תיכף ומיד. השר בא לאכסניא, ור' ליב שרה'ס נכנס עמו אל חדר פנימה ודיבר עמו, אחר שיצאו, הראה הר"ר ליב שרה'ס להשר את ר' יעקב באמרו "זהו ר' יעקב שמבין היטב בסוסים, וכאשר תרצה לקנות סוסים תקח אותו עמך לירידך", וכל העניין היה לפלא.

ברבות הימים, פעם כשהתקרבו ימי חג הפסח, העלילו רשעי הגויים על ר' יעקב עלילה שהרג נער נכרי משרתו. כי היה לר' יעקב הרבה שונאים בעירו, ובראשם כומר אחד רשע, שנתקנא מאוד בהצלחתו המרובה. על כן צוה הכומר למשרת נכרי של ר' יעקב, לנסוע לעיר רחוקה לישאר שם, והעמיד עדים על ר' יעקב שהרג את הנער.

זמן המשפט נקבע לאחר הפסח, ובינתיים נאסר

נערך ע"י יהודה הס.

ר' יעקב במאסר. בני משפחתו השתדלו להוציא אותו מן המאסר עד זמן המשפט, ובעד ממון רב הצליחו ושחררוהו.

בינתיים הוצרך השר לקנות סוסים ביריד, והלך אל ר' יעקב כדי לצרפו בנסיעתו לקניית סוסים, כפי שר' ליב יעצו. כשבא אליו השר מצאו בפנים זועפות, שאלו השר: מדוע זה פניך רעים היום? סיפר לו ר' יעקב את דבר העלילה אשר העלילו עליו, הרגיעו השר באמרו: אם האמת אתך, אשתדל בעדך שהמשפט יצא לאורה באמת וצדק.

נסע ר' יעקב עם השר ליריד הסוסים, וכשהגיעו לשם פגשו את הנער הנכרי מעירו — אשר לפי העלילה הרגו ר' יעקב — שהיה עומד ובוכה שברצונו לשוב לעירו, והכומר שלחו לכאן על לא דבר שלא ברצונו...

כשראה השר את אשר לפניו נוכח לדעת כי עלילת שקר העלילו על ר' יעקב. הוא לקח את הנער חזרה לעירו ונתן לו אש"ל בהרחבה שלא יברח, והחביאו. בעת המשפט באו העדים והעידו על ר' יעקב שהרג את הנפש, והשופטים גזרו עליו פסק חמור.

אז הגיע השר עם הנער לעיני כל העם, וראו הכל את שקר העלילה, והכומר נענש ונתלה, "כן יאבדו כל אויבך ה'". זאת דיבר ר' ליב שרה"ס עם השר, שיציל את ר' יעקב מן העלילה, כל כך היו עיני ר' ליב שרה"ס פקוחות שראה מראש מה שעתיד להיות כמה שנים אח"כ, וברוח קדשו הציל אותו.

עלילות הדם, שהיו רווחות באירופה בערבי הפסח, מלמדות על פחד עמוק שרווח בחברה הגויית מפני היהודים. מהו שורש הפחד הזה, וכיצד פעל רבי ליב לבטל אותו?

כוח המדמה של הגוי תופס את היהודי ובפרט את הצדיק כדבר משונה ומאיים. כך גם המצרים, ראו במשה רבינו "המכשף הגדול". לכן באו עלילות הדם לדורותיהן, שדווקא סביב חג הפסח ליוו את ישראל בהאשמות של כשפים ודם.

גם בהלכות בדיקת חמץ נאמר, שאם יש חור בקיר המשותף לשני בתים של יהודים — כל אחד בודק עד מקום שידו מגעת, ואת השאר "מבטלו בלבו ודיו". אך אם בצד השני גר גוי — אין היהודי בודק שם כלל בלילה, משום סכנת נפשות: הגוי עלול לחשוד בו שהוא עוסק בכישוף. במקרה כזה, מסתפקים בביטול שבלב. אולם ביום — כאשר אין הנר בידו — עליו לבדוק עד מקום שידו מגעת.

שורש הדבר הוא חוסר הבחנה בין קדושה לבין כישוף. כישוף, בלשון חז"ל, הוא "מכחיש פמליא של מעלה" — ניסיון לשלוט במציאות על ידי כוח פרטי, מנותק מן המקור האלוקי. לעומת זאת, כח הצדיקים לפעול מופת, כמו גם כח המצוה, היא דבקות ברצון ה' והמשכת אור אלוקי לעולם. כלפי חוץ הדמיון גדול — אך ההבדל ביניהן הוא שזה מכח ה', דלית אתר פנוי מיניה, וזה מכח הסטרא אחרא המכחיש את נוכחות ה' בחיינו (ברשות ה', בעלמא דין שהוא עלמא דשקרא). כך אמרו חז"ל על הפסוק "ספרה נא לי את כל הגדלות אשר עשה אלישע", כי הוא רומז דווקא לתפילותיו של אלישע הנביא — שמכוחם עשה את כל מופתיו.

בדורנו, דור המהפכה הרביעית, כאשר "החור" והקשר בין בית היהודי לבית הגוי נעשה דרך רשתות וערוצים גלויים, מתחדדת האחריות לבאר את מהות ההבדל הזה. חלק מן המהפכה הוא הפצת אמונה פשוטה וברורה, שתסיר את הדימוי של כישוף ותאיר כי המצוות אינן פעולה מאגית, אלא קשר חי ודבקות באלוקות. כך עשה רבי ליב שרה'ס, שהוכיח לעיני כל את שקר עלילת הדם.

הפעולה הזו מתאימה מאוד לדמותו של אותו צדיק — שכדברי הרבי מטאהש שלט ללא מיצרים בכל שרי הגויים. המופתים הרבים שפעל, ובפרט קפיצת הדרך שהתאפיין בה משקפת בזעיר אנפין את תכונת האין סוף של "לית אתר פנוי מניה", וממילא הוא יכול להגיע לכל מקום במהירות עצומה (והרמז: **רבי ליב שרה'ס** = 819, **אחדות פשוטה,** פירמידה של **אחד** ועוד...)

ומעניין לדעת: צדיק נוסף היה דומה לו כל כך, בתכונותיו ובעיסוקו בפדיון שבויים,

המשך בעמ' 31 <<<

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

משקה בעבודת ה'

במהלך התקרבותי לתורת החסידות ולהווי החסידי במשך השנים, אחד הדברים שהיו הכי מוזרים בעיני, הוא עניין שתיית המשקה (או יין). מחד, אין ספק שזה מעורר את האדם ומשמח אותו כשזה נעשה בצורה מתונה, אך מאידך, זה מטשטש את המודעות של האדם ולא מאפשר לו לראות דברים בצורה בהירה ואמיתית. מהו ההסבר לנוהג החסידי ומהי ההתנהגות הרצויה בנוגע לשתיית משקה?

מענה:

שיא החוויה האלקית בעבודת ה' הוא עבודת הכהנים בבית המקדש, עליו נאמר "עבודת מתנה אתן את כהונתכם" (ומבואר בחסידות דהיינו "אהבה בתענוגים"). שם, על ידי עבודתם, מתגלה "'ושכנתי בתוכם', בתוך הלב של כל אחד ואחד מישראל". 'עבודה' צריכה להיות בדעת בהירה (כמ"ש "דע את אלהי אביך ועבדהו") לא בטשטוש שנעשה ע"י היין או המשקה. זו הסיבה שכהנים אסורים לעבוד שתויי יין, וזה היה גם חטא נדב ואביהוא.

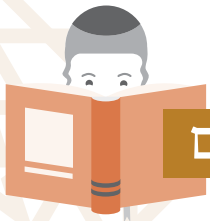
אכן, כדי לשכוח את הצרות־הטראומות של חיינו בגלות, הסתר הפנים של ה' (כמו שנאמר "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", דהיינו "אסתר מן התורה"), וכן על מנת לעבוד את ה' בשמחה – "אין שמחה אלא ביין" (המגיע לשיא בשמחת פורים כאשר "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע...") – נהגו חסידים ואנשי מעשה לומר לחיים על משקה (כאשר חברו עונה לו "לחיים ולברכה", שהלחיים ישפיע עליך לב רכה, ריכוך קשיות הלב כאבן), דומיא דעבודת הלוים "ברוב שירה וזמרה", "לארמא קלא", בהתפשטות תרתי משמע – התפשטות מגשמיות, לצאת מהגופניות, וכן התפשטות החוצה, גילופין, מחיית כפים וריקוד מתוך נגינה של שמחה... משא"כ עבודת הכהנים היא בבטול מצד החכמה, "בחשאי וברעותא דלבא". גם כהן בעבודתו וגם רב בהוראתו אסורים ביין. יתר על כן, איסור שתיית יין הוא מדיני הנזיר, האדם הכי רוחני בישראל ש"כל ימי נזרו קדש הוא להוי'". הנזיר זוכה ל"נזר אלהיו על ראשו" – גילוי אור הכתר שמעל טעם ודעת – בדוגמת נזר הקדש של הכהן הגדול. "נכנס יין יצא סוד" – יכול להיות באחת משתיים: או שהסוד מתגלה, אצל הלויים, או שהוא יוצא מהאדם בעל הסוד ומתעלם, וזהו איסור שתיית יין אצל כהנים (ורבנים).

עומס משליחויות

ב"ה אשתי החלה לעבוד בהוראה ומטבע הדברים ישנן התמודדויות השייכות לזה, הן מצד המשמעת מול תלמידות – שהיא חווה הרבה הרגשה של חוסר 'הצלחה' – והן בעצם ה'כניסה' לדמות החדשה של מורה. מרגיש לי שההתחלה החדשה הזו החלישה אותה גם נפשית וגם גופנית (מה שגם מוסיף לקושי בבנית הבית שלנו־התחתנו לא מזמן), מה שמצטרף לקשיים הקיימים בבניית קשר זוגי ובית חדש ובסה"כ מעמיס מאוד על הגוף והנפש. כיצד אני, כבעלה, יכול לעזור לה שגם תצליח במשימות החינוך ובניית הבית וגם תחזור לכוחותיה?

מענה:

"משנכנס אדר מרבין בשמחה!". "כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו". כתיב "בטח בה לב בעלה" – כשם שהאשה מחזקת את בטחון הבעל, ניתן גם לקרוא את הפסוק באופן כזה, שחיזוק בטחון האשה ["בטח בה"] מגיע מלב הבעל ["לב בעלה"], על ידי דברים היוצאים מן הלב שנכנסים אל הלב. העיקר להתחזק בבטחון, שניכם כאחד, כל אחד לחזק את השני. כדאי ללמוד יחד מאמר 'אמונה ובטחון' בספר לב לדעת. שתבשרו בשו"ט בקרוב.

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַמָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

לֵךְ לְךָ סָבִיב

בְּפָרָשַׁת תְּרוּמָה בּוֹנִים לַה' מִשְׁכָּן! מִבֵּין כֵּלָיו הַמְקֻדָּשִׁים אָנוּ מוֹצְאִים מְכַנֶּה מְשֻׁתָּף לִשְׁלֹשָׁה — אֲרוֹן הַבְּרִית, שֻׁלְחַן לֶחֶם הַפָּנִים וּמִזְבַּח הַזָּהָב. מַהוּ? בִּשְׁלָשְׁתָּם מוֹפִיעַ הַצִּוּוּי לְעַטֵּר אוֹתָם בְּקִשּׁוּט שֶׁנִּקְרָא "זֵר זָהָב סָבִיב". זֵר הוּא שֵׁם נִרְדָּף לְכֶתֶר, וְאָכֵן הַקִּשּׁוּט בִּכְלִים אֵלּוּ הוּא עִטּוּר הַדּוֹמֶה לְכֶתֶר, הַמַּקִּיף וּמְסוֹבֵב אֶת אוֹתוֹ הַכְּלִי.

רֶגַע, בַּצִּיּוּרִים שֶׁאֲנִי מַכִּיר חוֹבֵשׁ הַמֶּלֶךְ עַל רֹאשׁוֹ כֶּתֶר אֶחָד. אָז מָה פִּתְאוֹם שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים? בַּנְּרָאֶה שֶׁכֶּתֶר הַמִּקְדָּשׁ מֵכִיל בְּתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה סוּגִים שׁוֹנִים שֶׁל אוֹתוֹ כֶּתֶר, וְלָכֵן מְעַטֵּר כָּל אֶחָד מֵהֶם כְּלִי אַחֵר, אֲבָל בְּעֶצֶם כֻּלָּם שַׁיָּכִים לְכֶתֶר אֶחָד וּמְיֻחָד. מַהוּ?

אַף אַתָּה נוֹכֵחַ?

אֲנִי מִשְׁתַּדֵּל בְּדֶרֶךְ כְּלָל לֹא לְהִתְקָרֵב לְחַשְׁמַל, בֶּטַח לֹא בְּרַגְלַיִם יְחֵפוֹת וְעוֹד יוֹתֵר כְּשֶׁיֵּשׁ רְטִיבוּת בַּסְּבִיבָה. יוֹדְעִים לָמָּה? כִּי פַּעַם אַחַת הִסְפִּיקָה לִי. זֶה קָרָה לִי כְּשֶׁהָיִיתִי בֶּן חָמֵשׁ וּמֵאָז אֲנִי נִזְהָר — הִכְנַסְתִּי חוּט בַּרְזֶל לַפְּרִצוּף שֶׁבַּקִּיר, זֶה עִם שְׁתֵּי הָעֵינַיִם וְהַפֶּה שֶׁבָּאֶמְצַע. הֲבַנְתֶּם? אֲנִי מִתְכַּוֵּן לְשֶׁקַע הַחַשְׁמַל שֶׁמִּסְקְרָן כָּל יֶלֶד. בְּקִצּוּר, קִבַּלְתִּי מַכַּת זֶרֶם חַשְׁמַלִּי 'שֶׁל הַחַיִּים'. בָּרוּךְ ה' לֹא קָרָה לִי כְּלוּם, אֲבָל הַצְּרִיבָה הַזּוֹ זְכוּרָה לִי עַד הַיּוֹם.

מָה אֲנִי עוֹד זוֹכֵר מִגִּיל חָמֵשׁ? הָאֱמֶת, כִּמְעַט כְּלוּם. בַּנְּרָאֶה שֶׁמָּה שֶׁקָּרָה לִי בְּאוֹתוֹ גִּיל לֹא הָיָה חָזָק כָּל כָּךְ עַד כְּדֵי שֶׁיֵּחָרֵט אֶצְלִי בַּזִּכָּרוֹן. אַתֶּם בֶּאֱמֶת חוֹשְׁבִים שֶׁלֹּא קָרוּ לִי בְּאוֹתָן הַשָּׁנִים דְּבָרִים חֲשׁוּבִים? אֲנִי מַנִּיחַ שֶׁהָיוּ. בְּרִית הַמִּלָּה שֶׁלִּי וַדַּאי הָיְתָה מְאֹרָע חֲגִיגִי גַּם עֲבוּרִי. כְּמוֹ כָּל תִּינוֹק גַּם אֲנִי צָרַחְתִּי מִכְּאֵב, אֲבָל כַּנְּרָאֶה שֶׁאֶת אוֹתָם הָאֵרוּעִים שָׁכַחְתִּי מִיָּד.

הָאֱמֶת הִיא, שֶׁשּׁוּם דָּבָר לֹא נִמְחָק לְגַמְרֵי מֵהַזִּכָּרוֹן. כָּל אֵרוּעַ אוֹ מִקְרֶה שֶׁעָבַר עָלַי, מֵהָרֶגַע בּוֹ נוֹלַדְתִּי עַד הַיּוֹם, נִשְׁמָר אֶצְלִי אִי־שָׁם, בְּמָקוֹם נִסְתָּר. אוֹתוֹ מָקוֹם כָּל כָּךְ נִסְתָּר עַד שֶׁאֲפִלּוּ

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

אֲנִי בְּעַצְמִי לֹא יוֹדֵעַ עַל קִיּוּמוֹ וּבְטַח לֹא זוֹכֵר אֶת פְּרָטֵי הָאֵרוּעִים. יוֹתֵר מִכָּךְ, אוֹמְרִים שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם נִסְתָּר נִשְׁמָר גַּם כָּל מָה שֶׁהַנְּשָׁמָה זוֹכֶרֶת, וַאֲפִלּוּ עוֹד לִפְנֵי הַלֵּדָה. לְדֶגְמָא, חֲז"ל אוֹמְרִים שֶׁתִּינוֹק לוֹמֵד בְּבֶטֶן אִמּוֹ אֶת הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וּבְרֶגַע הַלֵּדָה בָּא מַלְאָךְ, סוֹתֵר עַל פִּיו וּמַשְׁכִּיחַ מִמֶּנּוּ הַכֹּל. שֶׁיַּעֲבֹד קְצָת בַּחַיִּים...

מְסַפְּרִים שֶׁכַּאֲשֶׁר הָיָה מַגִּיעַ יְהוּדִי בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה אֶל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ הָיָה שׁוֹאֵל אוֹתוֹ הָרַבִּי בְּאִידִישׁ: "וָואס גֶּעדֶנְקסְטוּ?", "מָה אַתָּה זוֹכֵר?". בִּשְׁאֵלָה זוֹ הָיָה מְעוֹרֵר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב לַיְּהוּדִי אֶת הַזִּכָּרוֹן הֶכִי חָשׁוּב שֶׁלִּפְעָמִים נִמְצָא אֶצְלֵנוּ בְּתַרְדֵּמָה — מָה אַתָּה בֶּאֱמֶת? לְמִי אַתָּה שַׁיָּךְ? אַתָּה זוֹכֵר מַהִי הַתַּכְלִית שֶׁלְּךָ בָּעוֹלָם?

לַמָּקוֹם הַנִּסְתָּר הַזֶּה קוֹרְאִים **עַל־מוּדָע**. כְּלוֹמַר, כָּל מָה שֶׁהָיָה וְנִמְצָא, אֲבָל כָּעֵת הוּא מֵעַל מָה שֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ אוֹ זוֹכֵר. בִּשְׁפַת הַקַּבָּלָה מְכֻנֶּה אוֹתוֹ מָקוֹם סוֹדִי בְּשֵׁם **סְפִירַת הַדַּעַת**. בְּתוֹרַת הַחֲסִידוּת מֻסְבָּר, כִּי אוֹתוֹ כֶּתֶר כּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ שְׁלֹשָׁה כֹּחוֹת מְיֻחָדִים. אֵלּוּ שְׁלֹשֶׁת סוּגֵי הַכְּתָרִים שֶׁבּוֹ — כֹּחַ **הָרָצוֹן**, כֹּחַ **הַתְּעָנוּג** וְכֹחַ **הָאֱמוּנָה**.

רִיבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם

לִפְעָמִים אֲנִי רוֹצֶה מְאוֹד לַעֲשׂוֹת מַשֶּׁהוּ וְלֹא יוֹדֵעַ לְהַסְבִּיר לָמָּה. לָמָּה? 'כָּכָה!'. לֹא רַק לַאֲחֵרִים אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ לְהַסְבִּיר אֶלָּא אֲפִלּוּ לְעַצְמִי. אֲנִי פָּשׁוּט נִמְשָׁךְ לָזֶה. זֶהוּ **כֹּחַ הָרָצוֹן**. כַּאֲשֶׁר אָדָם רוֹצֶה מַשֶּׁהוּ שֶׁחָשׁוּב לוֹ הוּא יִמְצָא כֹּחוֹת לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמִּכְשׁוֹלִים. הוּא יִדְהַר וְיָרוּץ קָדִימָה. רָצוֹן מַזְכִּיר לָנוּ רִיצָה. אֵיךְ קוֹרְאִים לְמִי שֶׁמַּעֲבִיר אֶת רִיצַת הַמַּיִם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם? צִנּוֹר, וְאָכֵן אוֹתִיּוֹת הַמִּלָּה רָצוֹן זֵהוֹת לְאֵלּוּ שֶׁל הַצִּנּוֹר.

הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית שֶׁלָּנוּ רוֹצָה הַרְבֵּה דְּבָרִים: מַאֲכָלִים טְעִימִים, מִשְׁחָקִים מְהַנִּים, חֲוָיוֹת מְאַתְגְּרוֹת. אִם נְסַכֵּם אֶת כָּל הָרְצוֹנוֹת הָאֵלּוּ נְגַלֶּה שֶׁבְּעֶצֶם כֻּלָּם אוֹמְרִים דָּבָר אֶחָד: תֵּן לִי לִחְיוֹת! כַּאֲשֶׁר אָדָם מַרְגִּישׁ בְּסַכָּנָה מִתְקָרֶבֶת, הוּא נִדְרָךְ כֻּלּוֹ — מִישֶׁהוּ אוֹ מַשֶּׁהוּ מְאַיֵּם עַל חַיָּיו וְהוּא יַעֲשֶׂה הַכֹּל כְּדֵי לְהִנָּצֵל, גַּם אִם הַדָּבָר יִדְרֹשׁ מִמֶּנּוּ לְהִתְאַמֵּץ. אַדְרַבָּה, הוּא בְּכָלָל לֹא יַרְגִּישׁ מַאֲמָץ, הוּא פָּשׁוּט יִקַּח אֶת רַגְלָיו וְיִבְרַח בְּרִיצָה, כָּל עוֹד רוּחוֹ בּוֹ. לָמָּה? כִּי הוּא רוֹצֶה לִחְיוֹת!

וּמָה רוֹצָה הַנֶּפֶשׁ הָאֱלֹקִית שֶׁלָּנוּ? הֵיא רוֹצָה רַק אֶת ה'. הֵיא רָצָה רַק אֵלָיו, וּלְשֵׁם כָּךְ יֵשׁ לָהּ תרי"ג צִנּוֹרוֹת. אִם הֵיא תַּרְגִּישׁ בְּסַכָּנַת חַיִּים הֵיא תַּעֲשֶׂה הַכֹּל כְּדֵי לְהִנָּצֵל. לְמָשָׁל, אִם יָבוֹא מִישֶׁהוּ וְינַסֶּה לְהַכְרִיחַ אוֹתָהּ לַעֲבֹד חְלִילָה עֲבוֹדָה זָרָה — הִיא תְּמָאֵן בְּכָל תֹּקֶף. מִצִּדָּהּ אֲפִלּוּ לָמוּת. סְלִיחָה, אֶצְלָהּ זֶה בְּעֶצֶם נִקְרָא לִחְיוֹת! לָמוּת זֶה לְהִשָּׁאֵר עִם הַגּוּף, בִּמְנֻתָּק מֵה'...

לִחְיוֹת עַל ה'

הָרָצוֹן שֶׁלִּי רָץ בְּכֹחַ גָּדוֹל כְּדֵי לְהַשִּׂיג

אֶת הַיַּעַד הַמְבֻקָּשׁ, אֲבָל בְּעֶצֶם לָמָּה? מִי זֶה שֶׁמַּמְרִיץ אוֹתוֹ לָצֵאת וְלָרוּץ? מִי דּוֹחֵף אוֹתוֹ? מֵאֲחוֹרֵי הָרָצוֹן מִתְחַבֵּא מָנוֹעַ וּשְׁמוֹ **תַּעֲנוּג**. אֲנִי רָץ כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁבָּרֶגַע שֶׁאַשִּׂיג אֶת מְבֻקָּשִׁי אַגִּיעַ אֶל הַמְנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה, אֶל מָה שֶׁכָּל כָּךְ צִפִּיתִי לוֹ. וְאָז, כַּאֲשֶׁר זֶה יִקָּרֶה, אוּכַל לָשֶׁבֶת לִי בְּנַחַת, בְּלִי לְמַהֵר לְשׁוּם מָקוֹם, וְרַק... לְהִתְעַנֵּג!

מַכִּירִים אֶת הַפִּיּוּט "יְדִיד נֶפֶשׁ"? מִיָּד בְּתְחִלָּתוֹ אָנוּ מַצְהִירִים מַהוּ הַיַּעַד שֶׁלָּנוּ: "יָרוּץ עַבְדְּךָ כְּמוֹ אַיָּל". ה' יִתְבָּרַךְ, הָרִיצָה הַמְּשֻׁגַּעַת שֶׁלָּנוּ אֵלֶיךָ מְהִירָה לֹא פָּחוֹת מִזּוֹ שֶׁל הָאַיָּל הַמְּדַלֵּג עַל הֶהָרִים מֵעַל כָּל הַמִּכְשׁוֹלִים. וְאָז? מָה יִקָּרֶה כַּאֲשֶׁר יַגִּיעַ הַיְּהוּדִי, עֶבֶד ה', אֶל הַקֹּדֶשׁ? "יֶעֱרַב לוֹ יְדִידוּתֶךָ מִנֹּפֶת צוּף וְכָל טַעַם"! יִהְיֶה תַּעֲנוּג שֶׁל טַעַם...

וְאִם כְּבָר מְדַבְּרִים עַל פִּיּוּטִים וְעַל מְתִיקוּת... קָרָה לָכֶם פַּעַם שֶׁנִּפְסִיתֶם לְהִזָּכֵר בְּנִגּוּן שֶׁאַתֶּם מְאוֹד אוֹהֲבִים? לִי זֶה קוֹרֶה דֵּי הַרְבֵּה. אֲנִי מְנַסֶּה לְהַתְחִיל וְ... לֹא, זֶה לֹא זֶה. מְנַסֶּה נִגּוּן שֵׁנִי וְגַם הוּא לֹא מָה שֶׁאֲנִי מְחַפֵּשׂ. וְאָז, בְּדֶרֶךְ כְּלָל אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר הִתְיָאַשְׁתִּי, זֶה פִּתְאוֹם בָּא. זֶהוּ! זֶה הוּא! אֲנִי עוֹצֵם אֶת הָעֵינַיִם, שׁוֹכֵחַ מֵהָעוֹלָם וְנִסְחָף עִם הַנִּגּוּן. לְאָן? לְאֶרֶץ הַתַּעֲנוּג.

צָמְאוֹנָךְ פְּשׁוּטָה

עַכְשָׁו אֶשְׁאַל אֶתְכֶם שְׁאֵלָה אַחֲרוֹנָה... לָמָּה וּמַדּוּעַ אֲנִי מְחַפֵּשׂ אֶת הַתַּעֲנוּג? מָה מְנִיעַ אוֹתִי? מָה אֲנִי בְּעֶצֶם מְחַפֵּשׂ? הַתְּשׁוּבָה הִיא: כָּכָה! הַקֶּשֶׁר שֶׁלִּי עִם ה' עוֹמֵד לְמַעְלָה מֵעַל טַעַם וְהַשָּׂגָה. אֵין לִי עַל כָּךְ תְּשׁוּבָה, וְהָאֱמֶת הִיא שֶׁאֲנִי גַּם לֹא מְעֻנְיָן לַעֲנוֹת עַל הַשְּׁאֵלָה, כִּי הַקֶּשֶׁר שֶׁלִּי עִם ה' הוּא מֵעַל הַכֹּל, גַּם מֵעַל לַתַּעֲנוּג שֶׁלִּי. יְהוּדִי מַאֲמִין בַּה' בֶּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה. יֵשׁ לוֹ בַּה' אֱמוּן מָלֵא.

הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מְגַלֶּה לָנוּ שֶׁסּוֹד הַתְּשׁוּבָה '**כָּכָה**' הוּא רֵאשִׁית תֵּבוֹת הַבִּטּוּי "**כָּתֵר כָּל הַכְּתָרִים**". כֶּתֶר הָאֱמוּנָה שׁוֹרֶה עַל גַּבֵּי כֶּתֶר הָרָצוֹן וְכֶתֶר הַתַּעֲנוּג.

שֶׁנִּזְכֶּה לְהִתְעַטֵּר בְּכָל שְׁלֹשֶׁת הַכְּתָרִים — לְרָצוֹת, לְהִתְעַנֵּג וּלְהַאֲמִין! שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

כ"י

המשך מעמ' 27 <<<

עד שהרבי מליובאוויטש שיער שהם למעשה אדם אחד — הלא הוא הסבא משפולי זי"ע. אמנם לאחר מכן נמצאו מצבותיהם השונות, כך שלכאורה אינם אותו אדם — אך אצל צדיק כר' ליב הכל יכול להיות...

הדעה המקובלת כיום היא ששניהם קרובי משפחה — נכדיו של סבא רבא משותף שהיה מצאצאי המהר"ל (על שמו קרויים שני הצדיקים). יתכן שמה שהבעל שם טוב כינה את הצדיק משפולי "סבא", נועד לשייך אותו לאותו סבא משותף — וכך לקשר בין שני הצדיקים.

(סעודת משיח ע"ז, השלמה מרשימת הרב)

ב"ה

מבין בשמחה

התוועדות פורים
עם הרב יצחק גינזבורג שליט"א

יום שני אור לי"ד אדר
בית כנסת המרכזי כפר חב"ד 21:30

עזרת נשים | שידור חי